

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 10 • NOVEMBAR-DECEMBAR 2016 • BROJ 114-115

20 GODINA OD VELIKOG ŠTRAJKA Протести који су променили Србију

Регионална ТВ N1 је у суботу 19. новембра увече емитовала документарни филм „Пишталка јача од пендрека“. „Пишталка“ је документарни филм аутора Гордане Суше и Воје Донића у телевизијској продукцији VIN о грађанским протестима 1996. године, који су променили Србију. Прошло је 20 година од почетка општеграђанских, еснафских и студентских протеста изазваних одлуком режима Слободана Милошевића да не призна победу коалиције „Заједно“ која је победила у другом кругу локалних избора у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу и у другим великим радовима у

Републици. Грађански протести су трајали 88, а студентски 117 дана.

Обележили су их протести лекара, уметника, адвоката, ... а посебан допринос дали су просветари Великом штрајком, незабележеним и непоновљеним у Србији, након кога је de facto и de jure просвети, али и другим делатностима суспендовано право на штрајк. НСПРВ ће примерено обележити 20-ту годишњицу Великог штрајка који је несумњиво променио нашу земљу. <https://www.youtube.com/watch?v=Y3tQ-RDN8L0>

(→Више на сир. 4.)

ЗАБРАНА ЗАПОШЉАВАЊА НА СНАЗИ ДО МАРТА!

Министар финансија Душан Вујовић оценио је да ће забрана запошљавања у јавном сектору вероватно трајати до марта следеће године, јер држава вероватно неће бити спремна да пређе на савремени метод запошљавања у јавном сектору од 1. јануара 2017. Вујовић је то рекао на конференцији у Влади, одговарајући на питање како запошљати недостајући кадар у једном београдском вртићу. Он је најпре подсетио да је генерална одлука о забрани запошљавања на снази, али и скренуо пажњу да су постојали изузеци на основу појединачних ситуација,

што је комисија разматрала. „Очекује се прелазак на савремени метод, да Министарство државне управе и локалне самоуправе на основу структурног плана запошљавања по секторима то решава, али нисам сигуран да смо спремни да од 1. јануара то ступи у дејство“, рекао је он. Вујовић је рекао да, због техничке владе, неке ствари мало касне, па очекује да одговарајуће одлуке везано за запошљавање буду донете тек у марту 2017. „Стари систем ће функционисати док нови не заживи“, поручио је.

(→Више на сир. 5.)

СРБИЈА И БИХ ЈЕДИНЕ ЗЕМЉЕ У ЕВРОПИ КОЈЕ НЕМАЈУ ДРЖАВНУ МАТУРУ

Председник Националног савета за високо образовање Дејан Поповић је рекао да представници Националног савета учествују у изради концепта националне матуре, која треба да замени пријемне испите и омогући да после тестирања кандидата могу да конкуришу на више факултета истовремено. „Србија и Босна и Херцеговина су једине земље у Европи које немају државну матуру. Не очекујем отпор на универзитетима“, рекао је Поповић.

ВЛАДА ВОЈВОДИНЕ ЗА ДВОЈЕЗИЧНУ НАСТАВУ ИЗДВОЈИЛА БЕЗМАЛО 4,5 МИЛИОНА

Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне мањине - националне заједнице, на основу свог конкурса за финансирање и суфинансирање основних и средњих школа у којима се одржава двојезична настава, од предвиђених 4.560.000 динара поделио је 4.423.894 динара, и то између десет основних и три гимназије у Војводини. Укупно 2.185.000 динара за програмске трошкове и опрему за двојезичну наставу подељено је између новосадских основних школа „Ђорђе Натогошевић“, „Јован Поповић“ и „Петефи Шандор“, суботичких „Иван Горан Ковачић“, „10. октобар“ и „Матко Вуковић“, те „Јован Јовановић Змај“ из Сремске Митровице, „20. октобар“ из Врбаса, „Свети Сава“ из Панчева и „Матија Губец“ из Таванкута. Гимназија „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду, Митровачка и Сенђанска гимназија за ове намене поделиле су укупно 2.238.894 динара.

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА	стр. 2
ЧЕТИРИ СИНДИКАТА – ТРИ ВРСТЕ ШТРАЈКА.....	стр. 3
АКО ЈЕ И ОД ММФ – МНОГО ЈЕ!.....	стр. 4
ХРЉАЗ: ПРЕДШКОЛЦИ ДИСКРИМИНИСАНИ.....	стр. 5
ПОТПИСАН КОЛЕКТИВНИ УГОВОР ЗА ВАСПИТАЧЕ.....	стр. 5
ИЗОСТАО РАЗГОВОР О ШТРАЈКАЧКИМ ЗАХТЕВИМА.....	стр. 5
ПОСЛОВИ КОЈЕ ДЕЦА НИКАКО НЕ СМЕЈУ ДА РАДЕ.....	стр. 6
РЕФОРМИСАЊЕ РЕФОРМЕ.....	стр. 7
ЛИЧНИ СТАВ	стр. 8
СТАТИСТИКА	стр. 9 и 10
ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА (III)	стр. 11
ЗАНИМЉИВОСТИ	стр. 12

EUSTAHIJA ARSIĆ LJUBITELJICA MUZA

(Irig, 14.03.1776 – Arad, 17.02.1843)

Prva slavenoserbska književnica

Bila je prva žena saradnik Letopisa Matice srpske i radila „na polju na kojem inače samo muške glave rade“. Pretpostavlja se da je pored srpskog govorila još šest jezika. Joakim Vujić bio joj je „blagodarani do poslednago dihanija“, a uvažavali su je svi viđeniji ljudi s početka 19. veka. Udalavala se tri puta i ostalo je zabeleženo da je u „supružestvu bila veoma nešćasna“. Imala je samo jednu želju - da je pesnici pomenu posle smrti, ali nije bilo nikoga ni da joj upiše ime na nadgrobnu ploču.

Dugo stručna javnost u Srbiji nije znala tačno ni gde je ni kada rođena prva žena književnik koja je pisala na slavenoserbskom jeziku. Tek pedeset godina nakon smrti Eustahije Arsić, urednik časopisa „Javor“ prionuo je na posao. Pišući o ženi koju su pola veka pre toga nazivali „nauk ljubiteljicom i ljubiteljicom muza“, Ilija Ognjanović saznao je da je Eustahija rođena 1776. godine u Irigu. Jedva joj je ušao u trag u matičnim knjigama, ali nije uspeo da otkrije ništa o njenom odrastanju, vaspitanju ili obrazovanju. U tekstu koji je napisao o „visokoučenju gospođi“, Ognjanović najpre priprema čitaoca za priču o ženi koja se bavi književnošću, jer u to doba (1891. godina) znalo se šta je muški a šta ženski posao: „Kao što ima u književnosti drugih, većih naroda, tako ima i u našoj malenoj literaturi i po gde koje žensko ime, koje se okušalo a bogme i radilo na polju na kojem inače samo muške glave rade.“ U narednim redovima, Eustahija je svrstana u red s Milicom Stojadinović Srpkinjom i kneginjom Anom J. Obrenović. „Pesnici su joj pevali ode“, pišu Eustahijini kasniji biografi misleći na njevu lepotu. Međutim, danas nigde ni traga tim odama.

Kupujete knjižice... da se spominjemo

Oskudni biografski podaci ne svedoče kad se Eustahija prvi put udala, ali Joakim Vujić je zabeležio da je 1797. godine već bila preudata za Tomu Radovanovića u Gornjem Karlovcu. Međutim, on je ubrzo umro i Eustahija je treći put stala na ludi kamen sa Savom Arsićem, „građaninom i senatorom“, u Aradu 1812. godine. Po svemu sudeći, udaja za Savu omogućila je Eustahiji da živi „kulturnim životom i bavi se književnošću“. Sava je upamćen kao ozbiljan, vredan, stalozren i pronicljivog duha, pa je veoma brzo postao nadzornik nad vlaškim školama u Aradu. Nije ostalo zapisano na koji način se obogatio, ali je 1813. godine aradskoj opštini poklonio 24 jutra zemlje, „za bašte koje će svake godine uživati šest učitelja nacionalnih škola u Aradu, bez obzira koje su vere“. Zbog njegovog zanimanja za knjigu, Uroš Nestorović predložio je austrougarskom caru Franji Josifu I (1830-1916) da ga odlikuje medaljom za zasluge i podari mu plemstvo.

Dakle, pored čoveka kakav je bio Sava, Eustahija je još više razvijala ljubav prema književnosti, pretpostavlja se na sve značajnije knjige, a kasnije i sama postala književnica. U njenoj biblioteci nalazila su se dela Dositeja, Rajića, Stojkovića, Vidakovića, Tomsona, Voltera, Vajsa... Ostalo je zabeleženo da je ova dama i iz nekih „ne spisateljskih razloga“ plaćala pretplatu za brojne knjige. U obraćanju svojim „drugama i sestrama“ 1816. godine ona piše: „Kupujte knjižice, prenumerirajte se, upisujte imena dražajša vaša, da se spominjemo dokle smo žive zde u kratkom vremenu žizni... naći će u knjigama imena naša potomci naši, i spominjaće, i videće da je i sadašnjega veka našeg pola čitateljnica bilo.“

Eustahija je retko sakupljala pretplatu, ali je Vuk Karadžić uspeo da joj nametne tu dužnost pre objavljivanja laljpičkog izdanja narodnih pesama. U pismu koje joj je poslao 1821. godine naziva je „blagodarinom i visokoučenom gospodom“ i navodi da mu je dobro poznata njena „revnost k našem knižestvu“. U narednim redovima je moli da sama, ili preko svojih poznanika u Aradu, ili okolnim mestima, skupi pret-

platnike. Eustahija mu je ubrzo odgovorila i poslala mu spisak sto pretplatnika i novac. Nešto kasnije se ispostavilo da je od knjiga koje joj je Vuk poslao prodala svega šest primeraka, a da će ostale otkupiti i razdeliti deci „koja se budu dobro pokazala na egzamenu u avgustu“. Na taj način Blagodarani je širila knjige u tadašnjoj Srbiji i potpomagala književnike. Isto je radila i sa svojim knjigama - 400 primeraka svog prvog dela poslala je „školskoj deputaciji“ s uputstvom da se novac od prodatih knjiga stavi pod interes i da se od tog novca svake godine nagradi „siromašan, a dobrog vladanja učenik srpske preparandije u Somboru“.

Zbog dobročinstva, ime Arsićeve supruge zabeleženo je i u predgovoru „Životoopisanija“ Joakima Vujića koji kaže da će joj biti Blagodarani do „poslednago dihanija“, jer mu je pomogla onda kad je bio ostavljen od celog sveta (poklonila mu je 450 forinti srebra za izdavanje knjige).

Borba za vaspitanje ženskinja

Godine 1814. Eustahija Arsić odlučila je da se i sama oprobala kao književnica, ali pod pseudonimom. U Budimskoj univerzitetskoj štampariji izašla je njena prva knjiga, „Sovet maternji predragoj junosti serbskoj i valahijskoj“ posvećena Urošu Nestoroviću, za koju kritika kaže da je „niz didaktičko-idiličnih slika, sa mnogo moralnih i filozofskih iskrica. Ona u ovoj knjizi više poučava mladež svemu dobrome, a bori se i za napredak.“

Direktno se u ovom delu poučnog karaktera poziva na Dositeja, a vidni su uticaji i tadašnjih prvih srpskih naučnika, naročito pisca Fiske Atanasija Stojkovića. Pa tako Eustahija, pišući o kiši, veli:

„Dožd od isparenija mora bivaet, koe vozduh vlečet k sebe, i egda umnožitsja mgla, to dožd nizu padaet na zemlju... No dalje ne derajet moja filozofija“, govoreći je kada bi se dotakla tema koje prevazilaze njene mogućnosti.

U Sovetima se nalazi i nekoliko pjesama koje su pisane čistijim narodnim jezikom negoli proza, i to čas u pseudoklasičnom obrascu čas u narodnoj metrici.

Druga knjiga Eustahije Arsić je mnogo veća od prve, komplikovanog i nejasnog je naslova - Poleznaja razmišljenju o četireh godišnih, vremenah, s osobennim pribavljenjem o trudoljubin čeloveka, i otudu prishodešćej vseobščej polze. U prvoj glavi proslavlja cara Francu I kao „osloboditelja Evrope“, a potom piše o „četiri razdoblja“ u čovjekovom životu. Pravi stalne digresije na različite teme, čak se povremeno prisjeća svoje mladosti provedene u Irigu. Posljednja knjiga Arsićeve bila je Moralna poučenička, koju je napisala potkraj svoga života i koja nije imala veći odjek među čitalačkom publikom.

Ona je u ovoj knjizi više kosmopolitkinja no Srpkinja. Eustahija se tako već u početku 19. veka bori za vaspitanje ženskinja, pa se ljuti na one „koi govore da ženskomu polu ne potrebuje učiti čitati i pisati, da pišu ljubavnikom pisma, za žensko e veli preslica“. Obrćajući se svojim „drugama i sestrama“ 1816. godine ona piše: „Kupujte knjižice, prenumerirajte se, upisujte imena dražajša vaša, da se spominjemo dokle smo žive zde u kratkom vremenu žizni. Naći će u knjigama imena naša potomci naši, i spominjaće, i videće da je i sadašnjega veka našeg pola čitateljnica bilo.“

Posebno je štampala još samo jedno delo. Sarađivala je u Letopisu Matice Srpske 1829. godine, bila je revnostan pretplatnik na svaku srpsku knjigu, na listove i časopise i poznata kao mecena naših književnika. P. Berić

1820, iz zahvalnosti, posvetio joj je svoj prevod Vilandova Agatona, a J. Vujić 1833, svoje Životoopisanije. Vuk joj se 1821. obratio pismom da mu skuplja pretplatu na treću knjigu narodnih pesama. Bila je dobrotvor više srpskih i rumunskih prosvetnih i verskih ustanova. Matiči srpskoj je ostavila dva legata, prvi 1837, a drugi već svojim testamentom 1843. godine. U odi koju je Grigorije Jakšić posvetio njenom mužu i njoj, nazvao ju je „prvom spisateljicom srpskom“. I Šafarik će je sa istim epitetom uvrstiti u svoju Istoriju naše književnosti. Njeno delo Slovo nadgrobnoe štampano je u Antologiji starije srpske poezije. Poslednjih godina života imala je razne neprilike u vezi sa preparandijom i parničila se oko imanja. Nepunih sto godina kasnije, urednik lista „Javor“ pokušao je da otkrije ko su bili Eustahijini uzori u književnosti. Tako je pažljivim čitanjem našao nešto od Dositejevog stila, nešto Stojkovićevih zamisli, prevode Tomsonove „Sezone“...

Poslednjih 30 godina života Eustahija nije ništa napisala. Njeni biografi sumnjaju da je razlog tome pritajena bolest koja ju je mučila još od 1816. godine. Kad je tridesetih godina 19. veka umro njen suprug, život joj nije bio nimalo lak. Od tada je briga oko imanja pala na nju, morala je i da se parniči oko salaša. U jednom pismu iz tog vremena ona piše: „Prilike u kojima se nahodim iziskuju mnogo truda... mnogo misliti, rasuđivati i delati, ovaj, više briniti se, to je stanje moje sadašnje.“

Savremenici nisu mnogo pisali u ovoj književnici, što i nije za čuđenje. Bilo je to doba kad muškoj glavi u kući i nije bilo baš svejedno da li će njegova žena da uzme u ruke pero ili varjaču. Tako se i Eustahijino ime pojavilo dva, tri puta u nekim časopisima i - nestalo. I posle Eustahijine smrti njeno ime dugo je ostalo nepoznato.

Prva slavenoserbska književnica umrla je 1843. godine, gotovo zaboravljena. Trideset godina ranije, napisala je svoju poslednju želju u stihu, moleći pesnike da joj spomenu ime:

„Spomenite mja so pjesnima,
Ljubimci muzi,
Tu ja žertvu potrebujem
Blagodarnosti.“

Ta želja nije joj bila ispunjena. Niko je nije ožalio ni u stihu ni u prozi. Niti je ona sama, niti je ico drugi kasnije uklesao njeno ime na nadgrobnoj ploči porodice Arsić u Aradu. Iza nje nije ostalo potomaka, pa je testamentom imovinu ostavila prijateljima, dvema aradskim crkvama i crkvi u Irigu, županjskoj bolnici, Matiči srpskoj i aradskim srpskim školama. Zaveštala je i fond od 3.000 forinti na upravu opštini Tekelijine crkve tako da godišnju kamatu deli na pet srpskih siromašnih udovica. Elem, ostaće upamćena i kao mecen srpskih književnika, kao dobrotvor Matice srpske, srpskih i rumunskih građanskih, verskih i prosvetnih ustanova u Aradu.

U Aradu je, prilikom obeležavanja 160. godišnjice smrti Eustahije Arsić, na zid Petropavlovske crkve postavljena spomen-ploča, sa tekстом: „I porti Tekelijine crkve počiva Eustahija pl. Arsić, Irig 14.03.1776 — Arad 17. 02.1843, prva spisateljica nove srpske književnosti, prva članica Matice srpske i prva saradnica Letopisa Matice srpske. Srbi Aradani 2003. godine“. Protekle su 173 godine od smrti Eustahije Arsić, a u Aradu još uvek postoje trajni tragovi njenoga dugogodišnjeg prisustva, življenja i rada: porodična kuća, crkvene utvare darovane Tekelijinoj crkvi, arhivski dokumenti. Sve to svedoči o jednoj izuzetnoj ženi koju su krasile mnoge vrline. ...

Dugo je, pogrešno, smatrana prvom srpskom književnicom, jer ona je ipak pisala na - slavenoserbskom jeziku. Poslednji tekst koji je u listu „Javor“ posvećen Eustahiji kaže da možda nije bitan toliko njen književni talenat, već promena koju je ona donela „prigotivljavajući put današnjem našem napredovanju na polju književnosti“.

ЧЕТИРИ СИНДИКАТА – ТРИ ВРСТЕ ШТРАЈКА

- Штрајк упозорења у 500 или 1.500(!) школа • Београд и Нови Сад оманули!
- Шарчевић: Неоправдани захтеви просветних радника

Председница Уније синдиката просветних радника Јасна Јанковић изјавила је да је више од 500 школа ступило у четвртак 17. новембра у једнодневни штрајк упозорења скраћењем часова на 30 минута, док су још два синдиката такође ступила у једнодневни штрајк упозорења и нису одржани први часови у преподневnoj смени, а ни у попoдневној смени. Јанковић је на конференцији за новинаре, навела да је 38 школа у Београду у штрајку, и да су захтеви спровођење споразума о решавању спорних питања, који је потписан у априлу 2015. године, повећање плата у просвети за 12 одсто и решавање питања технолошких вишкова у просвети. Она је рекла да тај синдикат чека позив министра просвете Младена Шарчевића, наводећи да од пре десет дана, када је једнодневни штрајк упозорења најављен, министар просвете и влада нису позвали представнике уније на разговор.

Синдикат радника у просвети Србије и Синдикат образовања Србије такође су ступили у једнодневни штрајк упозорења, а председник Синдиката радника у просвети Србије Слободан Брајковић рекао је да је у штрајку упозорења 270 (а у изјави за Новости 338 основних и средњих школа, прим уред.) школа у Србији од више од 600 школа у којима тај синдикат има своје чланове. Брајковић је навео да његов синдикат тражи да се плате у просвети повећају за 10 одсто и исплату новогодишњих награда, као и измену Закона о систему образовања и васпитања, чију је измену и министар просвете обећао. Према његовим речима, сада тај синдикат очекује да види какви ће бити кораци Владе поводом захтева.

Председница Синдиката образовања Србије Валентина Илић је рекла да су у једнодневном штрајку упозорења 473 (а у изјави за Новости да су 522 школе у штрајку, прим уред.) школе од укупно 672 школе које су чланице тог синдиката. Захтеви тог синдиката, како је навела, јесу повећање плата у просвети за 14,2 одсто и исплата новогодишњих награда, као и потписивање Посебног колективног уговора за високо образовање. Она је навела да тај синдикат има лепу сарадњу са министром просвете, али да је за решавање проблема у просвети кључан министар финансија.

Нису познати подаци за чланове синдиката "Независност" који је дао на вољу чланству да одлучи по своме, па тако испаде да су готово све куће знања биле у неком облику штрајка, иако су педантни новинари забележили да штрајка у престоници Београду готово да и није било, као и у "Српској Атини" где је већински СПРВ чланство писмено сугерисао да се не придружи штрајку иако су његови представници у СРПС-у гласали за исти (у Београду, Н. Саду и Нишу запослено је више од пола свих радника у просвети Србије, прим. уред.)

Било како било штрајк упозорења није успео, нити донео било какав конкретан резултат, пошто нити је било преговора о захтевима, а како је саопштио министар на састанку одржаном у понедељак 14. новембра о парамa ни неће бити, па је ваљда следеће на реду и (прави) штрајк, ма шта год то значило.

Министар просвете Младен Шарчевић оценио је у тај четвртак 17. новембра у Чачку да захтеви просветних радника за повећањем плата и решавањем вишка запослених "у овом тренутку нису баш тако оправдани". Министар је након

састанка са руководством локалне самоуправе и чачанске Гимназије казао да су економски показатељи такви да се озбиљније повећање зарада просветних радника може очекивати током 2018. године. "Ако је повећање плата, у условима ММФ-а и неких рестрикција државе, за просвету веће од осталих делатности, онда је то путоказ да ће у сваком следећем повећању зарада просвета имати више, јер је ред да се примања просветних радника изједначе са осталима", рекао је Шарчевић новинарима. Он је додао да су врата Министарства просвете "широм отворена" за све синдикате просветних радника и да "не морају да куцају".

Министарство: У штрајку упозорења 133 средње и 312 основних школа

У штрајку упозорења у четвртак 17. новембра учествовало је 133 средње и 312 основних школа, саопштило је Министарство просвете. Како кажу, према подацима добијеним од школских управа, од укупно 1.772 школа, током преподневне смене у штрајку упозорења учествовало је 133 средње и 312 основних школа, што је 25,11 одсто. "У овим школама, у штрајку упозорења учествује више од 50 одсто наставника", наводи се у саопштењу.

Ковач: Решење - платни разреди

Проф. Хаџи Здравко М. Ковач, саветник у НСПРВ рекао је у уторак 22. новембра увече за РТВ Војводине да га чуди зашто су синдикати олако одустали од платних разреда и сад траже корекцију коефицијената за неки проценат, јер се само кроз платне разреде решава и однос плата у просвети и минути рад. О штрајковима и најављеним протестима рекао је да су демистиковани и да се ради о штрајкачима синдикалним понављачима који само крње снагу синдиката, да су штрајкови метод за преотимање синдикалног чланства и да се тиме не само нарушава синдикална солидарност, већ се сви синдикати урушавају. Проф. Ковач решење види у „преговорима, преговорима, и само преговорима“.

<https://www.youtube.com/watch?v=hi9VjvJtv80>

Кокот: Заслужујемо (ли) боље

„Прошао је и 17. новембар. Нисам хтео о овоме да пишем раније али сада морам. Суштина је да смо на добром путу да поново паднемо на испиту. Власт је бахата а ми глупи, сујетни и безобразни. Страшна комбинација. Све што је разумно, све што је правично, све на чему смо могли да објаснимо и јавности шта се дешава, да објаснимо да смо покрадени, преварени... све смо то бацили у сенку 12% Тих сулудох 5.5% више од онога што је обећано. Због пишљивих 2.000 динара више“ каже Душан Кокот, потпредседник НСПРВ.

„Нећу да ћутим ни властима, држави, али извините, нећу ни онима са наше (бар би требало да је тако) стране који такође од нас праве будале! Да ли су свесни ти који траже 12% шта су заправо урадили? Целу причу јавности су окрену-

ли на ту страну. Бахати и безобразни професори, они који имају 50.000 а сутра 53.250, траже још 2.000 динара и због тога штрајкују. Тако то изгледа. Ајде изађите из ваше улоге и покушајте да бар сагледате ово из другог угла? Па ни ви не би имали разумевања“, каже Кокот.

„Свесно или не али ово што су урадили управо је на штету просветних радника. Споразум који гурају уз тих 12% је тек сулудо. Па те две ствари су у колизији! Ми по Споразуму треба да имамо платне разреде, једино целовито решење. Једино поштено решење. До њихове примене, припада нам право на Новогодишњу награду која може да има динамику исплате, тј. може бити плаћана у више рата. То је требало да тражимо, а не још 5.5% које свако у Србији зна да НЕ МОЖЕМО ДОБИТИ, па таман да се сви у о претворимо. Споразумом је дефинисана помоћ до висине плате. Нека је 7.000 као прошле године али са те две ствари, уз стално инсистирање на изрази Закона о платама у јавном сектору, имали би више од пишљивих 5.5%“, каже проф. Кокот.

Разговори о свему и свачему, не и о штрајкачким захтевима!

У среду 23.11.2016. састанку у министарству просвете, науке и технолошког су присуствовали министар просвете, науке и технолошког развоја г. Младен Шарчевић са сарадницима и представници репрезентативних синдиката. „На састанку се разговарало о: материјалном положају запослених, реорганизацији васпитно образовног рада у установама образовања и васпитања, мрежи школа и рационализацији и изменама Закона о основама система образовања и васпитања“ каже Слободан Брајковић учесник састанка.

„Представници репрезентативних синдиката су истакли да је материјални положај запослених у образовању поражавајући, јер и поред најављеног повећања од 6% образовање је у остатку са 20 до 30% у односу на остале делатности које се финансирају из буџета. Обећање председника Владе Републике Србије да ће се материјални положај запослених у образовању значајно побољшати није остварено, зато су представници репрезентативних синдиката тражили од министра просвете да закаже заједнички састанак са председником Владе Републике Србије како би добили информације колико је то значајно повећање и у ком временском периоду ће бити остварено. Споразумом о решавању спорних питања од 18.02.2015. године у члану 2. предвиђена је исплата награде утврђене чланом 32. ПКУ и помоћи до висине плате запосленог, која није остварена па смо тражили реализацију потписаног“ каже Брајковић.

„Што се тиче реорганизације васпитно образовног рада Завод за унапређење васпитно образовног рада у образовању ће приступити усклађивању и прилагођавању наставних садржаја узрасту ученика. На тај начин ће се ученици растерети садржајем, и на тај начин ће се помоћи ученицима да постигну најбоље резултате. Синдикати траже да се изврши мрежа школа како би се на тај начин уредио образовни систем и прецизирале обавезе локалне самоуправе и министарства просвете према школама. Министар је саопштио да ће у процес израде измена и допуна Закона о основама система образовања и васпитања укључити и синдикате како би будући Закон био дугорочно примењив“ каже он.

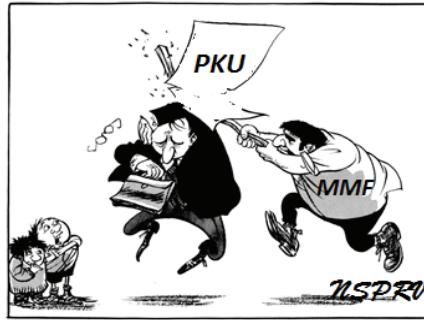

AKO JE I OD MMF – MNOGO JE!

Ko je poslodavac prosvetarima (Vučićeva) vlada ili međunarodni lihvari?

„Kako je krajnje vreme za definisanje budžeta za 2017. godinu, Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine, kao osnivač i kolektivni član reprezentativnog Sindikata radnika u prosveti Srbije, izražava svoju zabrinutost trenutnim najavama koje se ovih dana mogu pročitati u medijima, a koja se tiču povećanja zarada u prosveti za narednu godinu! Očekujući poziv na razgovore po ovom pitanju, želimo već sada da iskazemo koji je to okvir u kome se ti pregovori jedino mogu voditi“ kaže se u saopštenju koje je 26.10. potpisao Ranko Hrnjaz, predsednik NSPRV i gen. sekretar SRPS-a.

„Sporazumom sindikata i Vlade definisana je, između ostalog, puna primena “platnih razreda” od 1. januara 2016. godine, koji će poboljšati materijalni položaj zaposlenih, definisana je isplata nagrada u svakoj godini važenja kolektivnog ugovora, definisano je povećanje izdvajanja iz BDP za obrazovanje, definisano je da će se sve uštede racionalizacije koju smo sproveli utrošiti na popravljavanje materijalnog položaja zaposlenih, definisano je donošenje izmena Zakona o osnovna sistema obrazovanja i vaspitanja... a nije provedeno ama baš ništa!“ tvrdi Hrnjaz.

„Po našem mišljenju, jedina alternativa svemu dogovorenom jeste izmena cene rada i to na taj način da proizvod cene rada i najnižeg koeficijenta u prosveti mora iznositi bar “minimalac”. To znači da pomoćno osoblje ne može imati 14 hiljada dinara platu, a zatim korekciju do “minimalca” - jer se tako narušava odnos zarada definisan Uredbom

o koeficijentima, a država laže samu sebe i sve nas. Zbog ove sramne “matematike” profesori sa punom normom nemaju ni duplo veću platu od minimalca, iako se pomenutom uredbom kaže da bi odnos plate fizičkog radnika i profesora trebao biti 1:3. Zbog ove “matematike” profesor sa punom normom danas prima 42.000 umesto 66.000 dinara. Sramotno i neprihvatljivo“ ljut je, sa pravom, Hrnjaz.

„Na kraju, ono što posebno zabrinjava i podseća na prethodni period jeste što se ljudi iz MMF oglašavaju povodom pitanja povećanja zarada u Srbiji. Ovo zabrinjava jer je prethodnih godina, na svaki zahtev sindikata, odgovor bio da “MMF ne dozvoljava”. Ako će odgovor opet biti isti, i kako bi preskočili prazne priče, smatramo da nam je jedino preostalo da sami tražimo razgovore sa onima koji odluke donose! Ukoliko je u Srbiji uvedena stečajna uprava, onda jedino možemo da pregovaramo sa stečajnim upravnikom (MMF). Ipak, još uvek, želimo da verujemo da živimo u suverenoj državi u kojoj se odluke donose u ovdšnjim institucijama“, kaže generalni sekretar SRPS-a Ranko Hrnjaz.

KADA SU STUDENTI MARŠIRALI

(Nastavak sa str. 1)

„Na današnji dan (22. novembra) pre dvadeset godina počeo je jedan od najmasovnijih i najdugotrajnijih studentskih bunтова u istoriji Evrope. Tokom četiri meseca rad Beogradskog i drugih državnih univerziteta u zemlji (osim Prištinskog) bio je paralizan pobiscitatom voljom studenata i većinskom solidarnošću profesora“, kaže istoričar Čedomir Antić. „Jedan narod osuđen, izopšten i gonjen nepravdom velikih sila, utonuo u beznadežne sankcije, surovost tiranije i odvratnost rata, smogao je snage da stane protiv vlasti koja je pogazila slobodu i demokratiju. U času kada se Milošević režim po cenu predaje Srpske Krajine opredelio da legalizuje ratni profit i žrtvuje nacionalnu slobodu zarad vlasti partije – jedan umorni, ostareli, podeljeni narod ustao je u času klonuća“ kaže Antić.

„Uz pomoć SAD i EU režim je organizovao savezne i opštinske izbore kao favorit. Promenio je uslove biranja u godini izbora. Podelio opoziciju, zapušteno i zapostavljeno Kosovo i Metohiju legalizovao kao rezervat mrtvih izbornih duša iz koga je žeo 400.000–500.000 glasova nepostojećih pristalica. Uprkos svemu, nakon što je odneo drugu najveću pobedu u svojoj karijeri, posle drugog kruga opštinskih izbora, Slobodan Milošević se suočio sa ujedinjenjem malih, gnevnihi ljudi. Tada su u petini opština pobedili opozicioni kandidati iz koalicije „Zajedno“. Reč je o četrdeset najvećih gradova i opština u zemlji, u kojima je živelo dve trećine stanovništva. Talas oduševljenja zahvatio je one koji su slobodu čekali od 1941, i druge izneverene i uvredene ratom iz 1991. ili izdajom 1995, pa treće koji nisu glasali za SPS sa željom da socijalistički predsednik bude šef grupe milionera i otac srpskog skarfejsa... Eksplozija nacionalnog zadovoljstva i prkosa izazvala je užas u socijalističkoj i julovskoj oligarhiji. Režimske sudove su poplavile žalbe režimskih članova izbornih komisija koji su samo nekoliko dana ranije potpisali zapisnike. Kao i u svim diktaturama i ovdje je opozicija optužena da je falsifikovala izbore, građani su pozvani da izlaze na izbore sve dok ne pobeđi poželjna strana. Tri godine ranije tako je i Krajini nametano vodstvo da je odvede u propast“.

„Narod je širom Srbije ustao protiv ove nepravde i tokom 88 dana protestovao mimo ulicama naših gradova. Trpeo napade policije, odoleo pokušaju režima da izazove građanski rat i konačno izvojevao gotovo puno priznanje svoje izborne volje. Narodne demonstracije pratio je studentski protest. Tokom 119 dana beogradski univerziteti su stali. Protest je trajao svakodnevno. Bio je miroljubiv, rodoljubiv, odlučan... Iako je omogućena nastava ukoliko prisustvuje makar pet studenata po godini, režim na većini fakulteta čak ni to nije uspeo. Na fakultetima je trajao demokratski život, objavljivano je na desetine novina i časopisa, masovne protestne šetnje bile su parade patriotizma, mira, duha... Ostaće zabeleženo da su studenti u desetinama hiljada dočekali 24. decembar 1996. i pomogli da ne dođe do sukoba između 300.000 gnevnihi Beograđana i 50.000 sa svih strana došlihi ili dovedenih Miloševićevih pristalica. Od 19. do 27. januara 1997. policija je pokušala da trajno zaustavi studentski bunt. U Kolarčevoj ulici sedam dana i osam noći jedni nasuprot drugih stajali su policija i hiljade studenata. Srbi su izvojevali hiljade bitaka za slobodu. Ovi beskrvni Termopili bili su zavetni boj demokratije. Naposljetku pred patrijarhom, studentima i litijom od stotina hiljada građana koja je prošla tim putem na Sv. Savu, školsku slavu koju je vlast te godine bila zabranila u školama, kordoni su se uklonili. Studenti su izdržali napad policije na Brankovom mostu, pokušaj upada na fakultete i konačno dočekali priznanje narodne volje, ostavke rektora koji je studente nazvao fašistima i studenta prorektora (zašlog u četvrtu

deceniju) koji je propustio da ih zaštititi“ kaže Antić.

Iz protesta je nikla čitava jedna generacija naučnika, umetnika, inženjera, činovnika... U jednom trenutku posle petog oktobra dvadesetak vođa protesta bili su u vladama, skupštini, na čelu okruga i opština... Pohod NATO-a protiv naše zemlje i opšta korupcija sprečili su novu generaciju da bolje i više doprinese. Danas nas pamte više po od Sjedinjenih Država zloupotrebljenom Otporu i kasnije nekoliko sitnih ali nezasihih muških političkih starleta. Ipak, jedan zavet je ostao. Zavet Otadžbine, slobode i demokratije. Nušić je napisao da je Otadžbina misao i vera koje su besmrtno. Pre dvadeset godina vera je za tren imala dokaz, a misao dobila svoj oblik... Tako je bilo nekada davno, tada je bilo, biće ponovo... Dok bude srpskog naroda“ kaže Čedomir Antić.

Gradski protesti u Srbiji 1996–1997.

Od novembra 1996. godine do februara 1997. širom Srbije su održani građanski i studentski protesti protiv režima Slobodana Miloševića. Građanski protesti trajali su 88, a studentski više od 117 dana. Direktna povod demonstracijama jeste krađa na lokalnim izborima 1996. godine, ali pravi razlozi leže u nezadovoljstvu naroda teškom socio-ekonomskom situacijom, izolaciji zemlje i želji ljudi, pre svega mladihi, za promenama. Demonstracije su započete u Nišu a kasnije su se vrlo brzo proširile na sve veće gradove u Srbiji. Posle krađe na lokalnim izborima, koalicija Zajedno organizovala je svakodnevne proteste građana u većim gradovima Srbije. Uporedo sa građanskim otpočeli su i protesti studenata. Pištaljke i šetnja bile su karakteristika protesta, ali i kordoni policije. U jednom „probijanju kordona“ učestvovala i Srpska pravoslavna crkva i patrijarh Pavle.

Rezultati izbora (odnosno pobeđe opozicije na lokalnom nivou) priznati posle dolaska specijalnog izaslanika OEBS-a Felipea Gonzalesa 11. februara 1997 donošenjem leks specijalisa. Izborni rezultati doveli su u mnogim gradovima i opštinama predstavnike opozicije na vlast, ali se prihvaćeni rezultati nisu u potpunosti poklapali sa izbornom voljom. Sam zakon doprineo je da se izade iz postojeće krize, ali nije se ništa učinilo na kažnjavanju onih koji su prekrjali izbornu volju tako da je sumnja u tačnost izbornih rezultata preneti i na buduće izbore. Osvajanje gradova i opština za srpsku opoziciju imalo je veliki značaj jer su mnogi opozicioni političari prvi put počeli da rade na politički osvojenim funkcijama.

Nakon završetka protesta i zadovoljenja zahteva Koalicije Zajedno, režim Slobodana Miloševića bio je veoma uzdrman, a s obzirom da je 1997. bila izborna godina očekivala se dalja promena vlasti u Srbiji. Međutim, nadu u promene prekinula je svađa lidera Koalicije Zajedno koja je nakon nekoliko meseci prestala da postoji. Na izbore 1997. SPO izašao a DS i GSS bojkotovao izbore, a izborni rezultat održao je SPS na vlasti. Najveći značaj demonstracija je što se pokazalo da opozicija ima sredstvo sa kojim može da parira Slobodanu Miloševiću, tako da su oni bili samo priprema za 5. oktobar 2000.

Tokom svakodnevnih demonstracija izveštavanje RTS-a, Politike i drugih režimskih medija je bilo izuzetno tendenciozno i omalovažavajuće prema demonstrantima nazivajući ih „špijunima“, „stranim plaćenicima“, „šakom slučajnih prolaznika“ i dr. Ovakvo izveštavanje povećalo je nepoverenje naroda prema režimskim medijima i režimu Slobodana Miloševića.

ХРЊАЗ: ПРЕДШКОЛЦИ ДИСКРИМИНИСАНИ

Председник НСПРВ и генерални секретар СРПС, Ранко Хрњаз упутује је 22. новембра допис Младену Шарчевићу, министру просвете у којем упозорава „на дугогодишњу дискриминацију запослених у предшколском васпитању и образовању. Наиме, новембра 2014. године, када је свим запосленима у области образовања умањена зарада за 10% , иста судбина задесила је и поменуте запослене. Међутим, када је пре непуних годину дана враћен један део тог умањења, у многим предшколским установама се то није десило“. „Ви добро знате да су ти запослени и тај облик образовања и васпитања саставни део редовног образовног процеса у Србији, али да се они финансирају из буџета локалних самоуправа. Уколико Влада Србије не може да натера локалне самоуправе да ускладе буџете са одлукама Владе Србије о корекцији цене рада запослених у образовању, сматрамо да је Ваша обавеза, да у крајњем случају, покренете иницијативу да се плате ових запослених исплаћују из републичког буџета као и осталим запосленим у области образовања. Већ сада, после најаве Владе Србије о враћању и другог дела умањења пла-

та, јасно је да многе локалне самоуправе то неће учинити. Сетите се, да је и помоћ од 7.000 динара, коју је Влада Србије исплатила прошле године, тек после интервенције синдиката исплаћена и овој категорији запослених. Како умањења важе за њих а увећања их некако мимоиђу? Ово је само један облик дискриминације!“ категоричан је Ранко Хрњаз.

„Следећи облик дискриминације је укидање накнаде од 4% за разредне старешине. Желимо да Вас питамо, где то постоји већа обавеза,

по том основу, него васпитача у предшколским групама? Педагошка документација је једнако обимна као и у школама. Сарадња са родитељима и обавеза одржавања редовних родитељских састанака такође је идентична оној коју разредне старешине имају у школама. Треба ли да напомињемо да васпитачи имају свакодневну комуникацију са родитељима? Треба ли да Вас подсећамо на сложеност извођења екскурзија, излета, смотри, такмичења ... са децом тог узраста и одговорности коју ти запослени имају? Сматрамо да ова неправда ПОД ХИТНО мора да се исправи!“ каже се допису који је потписао Хрњаз.

ХИТНО УКИНУТИ ЗАБРАНУ ЗАПОШЉАВАЊА!

(Наставак са стр. 1)

„Када је Скупштина Србије 7. децембра 2013. године усвојила измене Закона о буџетском систему, и то на начин да забрањује запошљавање у јавном сектору, планирани рок важења те забране био је 2 године. Каснијом изменом истог закона рок важења забране продужен је за још 12 месеци тј. до краја 2016. године. Не желили овог пута да се детаљно упуштамо у усклађеност овог закона са Уставом Србије и другим законима (образложену сумњу већ је изнео председник НСПРВ Ранко Хрњаз на састанку са премијером, марта ове године), сматрамо да је крајње време да се ова забрана УКИНЕ!“ каже потпредседник НСПРВ Душан Кокот. „Посебно јер је и у досадашњој примени, по правилу, без изузетка, важила у просвети и здравству, а готово никада у јавним предузећима, агенцијама... што представља апсолутно срамотно понашање државе према онима који је образују и лече!“ каже проф. Кокот.

„Тим законом, неколико хиљада наставника, који су у моменту измене били запослени на

одређено време, онемогућени су да заснују радни однос на неодређено време. Њихова радна места исказивана су као упражњена и један део места попунили су технолошки вишкови као и лица која су имала стално запослење са малим процентом ангажовања. Без обзира колико ово решење, сходно важећем Посебном колективном уговору, било штетно по појединца, оно је, бар делимично исправило огромне грешке у процесу запошљавања током претходних година и обавило посао који би држава сигурно урадила по неком другом кључу и по неким другим правилима. Знамо и каквим!“ каже потпредседник НСПРВ.

„Подсећамо да је у претходним годинама било обустављено плаћање преко нормног рада, што је условило упошљавање за стално великог броја лица и то на мале проценте, као и проблем који је настао исплатом отпремница хиљадама колега а без јасног плана шта даље, па је на њихова места успелно још више људи него што је из система добровољно изашло. Такве одлуке довеле

су до реалног умањења зарада свих запослених у просвети, јер повећан број запослених није пратило веће издвајање из БДП већ супротно, та издвајања су сваке године све мања, без обзира на методологију којом се то процењује. Такође подсећамо, да се порези и доприноси до минималне зараде плаћају свима, без обзира да ли они имају 5 или 10% норме, односно порези и доприноси су често далеко већи од зараде запосленог. Ипак, велики број колега на одређено и даље је у учионици јер за њих није било замене на листама технолошких вишкова! Како је прошло већ скоро три године од почетка забране запошљавања а како Закон о раду јасно каже да привремени и повремени послови могу трајати најдуже 24 месеца (са прекидима или без њих) и након усвајања Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору, сматрамо да не постоји више ни један разлог да се на тим радним местима не уполсе лица на неодређено време!“ категоричан је проф. Душан Кокот.

ПОТПИСАН КОЛЕКТИВНИ УГОВОР ЗА ВАСПИТАЧЕ

Министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић потписао је 15. новембра 2016. са представницима синдиката Посебан колективни уговор за запослене у установама предшколског васпитања и образовања, саопштило је ресорно министарство. Уговор су потписали председница Самоствалног синдиката предшколског васпитања и образовања Србије Љиљана Киковић, председница Синдиката образовања Србије Валентина Илић и председник Гранског синдиката просветних радника Србије „Независност“ Томислав Живановић. Посебним колективним уговором (ПКУ), који је потписан први пут у овој делатности, на јединствен начин се уређују права, обавезе и одговорности

запослених из радног односа, поступак измене и допуне уговора, начин решавања спорних питања, као и међусобни односи уговорних страна.

Шарчевић је указао на неопходност наставка сарадње у изради законских прописа, а посебно новог Закона о основама система образовања и васпитања, како би се унапредило предшколско васпитање који чини важан део образовног система у Србији. Тражимо заједничка решења која ће бити ефикасна у циљу подизања квалитета образовања и васпитања у Србији, напоменуто је Шарчевић. Са другим ресорним министарствима настојаћемо да пронађемо дугорочна и одржива решења у делатности предшколског васпитања и образовања, поручио је Шарчевић.

НСПРВ: ИЗОСТАО РАЗГОВОР О ШТРАЈКАЧКИМ ЗАХТЕВИМА

„Уобичајена пракса да министар позове синдикате на преговоре о штрајкачким захтевима овога пута је очигледно изостала. Додуше министар просвете је јуче (уторак, 15. новембра, прим уред.) сазвао састанак са синдикатима и руководиоцима школских управа, али не по питању штрајкачких захтева него по питању рационализације у основним и средњим школама. У уводном излагању министар Шарчевић је свима јасно дао да знања да у будућности држава неће плаћати два радника на истом радном месту, а одговорне за злоупотребе у образовном

систему ће најстрожије санкционисати. Такође је упознао присутне да је имао два непријатна састанка са представницима ММФ-а, који су од њега захтевали да се у основним и средњим школама смањи број запослених за око 10.000. Да ли су ово стварно ставови ММФ-а или је ово била порука синдикатима да не таласāju много, сазнаћемо у неком наредном периоду“ рекао је учесник преговора Ранко Хрњаз, председник НСПРВ и генерални секретар СРПС-а.

„Након извештаја о раду подгрупа за праћење ангажовања запослених по школским управама,

министар је изразио задовољство о учешћу синдиката у том врло важном послу и најавио санкционисање непослушности директора. При крају расположивог времена за присутне министар је исказао своју отвореност за разговоре по свим питањима па је чак успут поменуо и неке штрајкачке захтеве СРПС-а али без отварања озбиљне дискусије о истим. Очигледно да ћемо у наредном периоду морати много озбиљније да приступимо планирању и реализацији синдикалних акција уколико желимо да наше намере друга страна озбиљније схвати“, каже Хрњаз.

POSLOVI KOJE DECA NIKAKO NE SMEJU DA RADE

- Srbija prvi put dobija listu opasnih poslova • Sankcije i za poslodavce • Najranjivija „deca ulice“ • Deca nesvesna da su eksploatisana • Na ulici zbog siromaštva, a ne tradicije • Čak 137 mališana svakodnevno prosi na novosadskim ulicama • Ulica nije i ne sme biti dom nijednom detetu

Poslodavci mali i veliki, legalni i nelegalni, ..., ali i roditelji u našoj zemlji će uskoro morati dobro da razmisle pre nego što angažuju decu u poslovima koja škode njihovom zdravlju. Posebno oni koji žive na selu, jer država sada uvodi red u toj oblasti. Svakodnevni i višerasovni rad na njivi, čak i kao pomoć roditeljima, rad na građevini, u rudniku, gde ima dima... samo su deo predložene liste opasnih poslova za decu, koji će biti dat Vladi Srbije na usvajanje.

Tehnička radna grupa Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračku i socijalnu zaštitu je uz tehničku podršku Međunarodne organizacije rada, pripremila Listu opasnih poslova za decu mlađu od 18 godina, koja je još u formi nacrt, a kada bude usvojena, deca bi konačno imala zaštitu od angažovanja u opasnim poslovima.

„Važno je napraviti razliku između poslova koji su u skladu sa detetovim uzrastom, razvijaju samopouzdanje, unapređuju znanja i veštine i ne ometaju pohađanje nastave i onih poslova koji se obavljaju u opasnim ili nezdravim okolnostima koje mogu rezultirati povredom, bolešću ili smrću“, kaže koordinatorka projekta Međunarodne organizacije rada (MOR) Milica Đorđević.

Srbija ranije nije imala Listu opasnih poslova. „Dosad smo imali određene kategorije u zakonima i vodilo se računa o posebnim okolnostima, ograničavan je broj sati i spominjao se rad noću i na visini, ali nijedan naš propis nije pokazivao konkretne poslove“, kaže Đorđevićeva. Prema njenim rečima, usled siromaštva i nedostatka znanja o rizicima i šteti koju određeni poslovi nanose deci, granicu između poželjnog angažovanja i angažovanja dece u opasnim poslovima je nekad teško odrediti, posebno u poljoprivredi i ruralnim sredinama.

Kroz podršku i edukaciju roditelja takva zloupotreba nekad može biti sprečena, a za poslodavce neophodno je primeniti jasne sankcije. Svako radno angažovanje koje škodi detetu i sprečava ga da ide u školu je zloupotreba. Dete može da pomaže roditeljima, ali shodno svom uzrastu. Ako jednom nedeljno ne ide u školu da bi radilo na poslovima koji nisu u skladu sa uzrastom, to se tretira kao zloupotreba dečjeg rada. A ako je angažovano na poslovima sa Liste, onda se to tretira kao najgori oblik dečjeg rada. Fizički neprirodan položaj, gde na primer dete satima vadi repu, pogubljen je i slično, primer je angažovanja dece na opasnim poslovima koje je potrebno sprečiti. Ona još dodaje da sve zemlje koje su potpisale Konvenciju 182. MOR obavezale su se da će na nacionalnom nivou da dogovore listu opasnih poslova.

„Ono što škodi detetu u Norveškoj, štetiće i u Srbiji, ali svim zemljama potpisnicama Konvencije ostavljen je prostor da urede svoje zakonodavstvo i mere podrške deci u skladu sa nacionalnim okolnostima“, ističe Đorđevićeva i dodaje da će za isključivanje dece iz najgorih oblika poslova biti preduzete hitne mere.

Deca kojoj je ulica postala dom i izvor prihoda, najranjivija su, ističu iz Centra za socijalni rad u Beogradu. Roditelji ih ne štite i često ih i teraju da prose, peru vetrobrane i skupljaju sekundarne sirovine. „Na ulicama Beograda zatiču se deca u najranijem uzrastu, bez nadzora i kontrole roditelja ili odrasle osobe“, navode iz Gradskog centra za socijalni rad uz podatke da ih je u toku 2015. godine evidentirano 90 takvih slučajeva.

Vrlo često postoji sumnja da mogu biti žrtve trgovine ljudima, što otežava rad i primenu mera iz oblasti socijalne i porodično-pravne zaštite, a u tekućoj godini zatečeno je 42 dece. Često se u rukama žena koje prose na ulici vide i bebe, i to po najhladnijem ili pretoplom vremenu. „Iako ne rade aktivno to jeste zloupotreba dečjeg rada“, napominje Milica Đorđević.

Nacrt Liste opasnih poslova za decu navodi delatnosti i opise uslova koji su štetni za decu mlađu od 18 godina. Opasni poslovi uključuje tri kategorije: angažovanje u okviru određenih delatnosti, izloženost fizičkim uslovima ili hemijskim supstancama i opasnim okolnostima. Detaljno su dati opisi uslova koji su opasni za decu, kao i napomena da li je dozvoljeno u okviru školovanja.

U Srbiji je suštinski problem prepoznati da postoji zloupotreba u dečjem radu i da samo dete to prepoznata, jer se kod nas to često vidi kao jedini mogući način života, poručeno je na okruglom stolu „Unapređenje normativnog

okvira za zaštitu dece od zloupotrebe dečjeg rada“. Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Aleksandar Vulin poručio je da deca u Srbiji vrlo često ne vide da su eksploatisana, jer im je taj rad najčešće nametnut od porodice i oni ga ne vide kao pogrešnog. Resorno ministarstvo je upravo zbog toga, istakao je Vulin, donelo predlog uredbe da se napravi lista koja su to opasna zanimanja koja nije moguće dati detetu. Po prvi put su, u cilju da se u toj borbi ide i „korak dalje“, osnovani i posebni timovi u 115 centara za socijalni rad, koji se isključivo bave „decom ulice“, rekao je Vulin. Timovi najpre prepoznaju decu, objasnio je Vulin, a onda učine sve što je potrebno da bi ona odatle otišla. Dečja eksploatacija kroz rad se uglavnom događa na selu, istakao je on, jer se tamo ne razume razlika između „deteta i radne snage“.

Zamenica predsednice Odbora za prava deteta Skupštine Srbije Milena Bićanin rekla je kako je Strategija obrazovanja postavila cilj da 95 odsto dece završi osnovno obrazovanje. Kako je rekla, kvalitetno obrazovanje u osetljivim porodicama je ključno jer u tim porodicama deca su prisiljena da rade od malih nogu.

Poverenica za zaštitu ravnopravnosti Brankica Janković je rekla kako se mnogo radi na tome da se deca zaštite od diskriminacije te da se mora zajedno raditi na implementaciji normativnog okvira da se deca zaštite. Decu je potrebno, istakla je Janković, informisati i ona moraju znati koja su njihova prava.

„Deca koja žive i/ili rade na ulici rasprostranjena su pojava u zemljama Jugoistočne Evrope, fenomen koji je stvorilo društvo u kojem živimo i koji zahteva dugoročno sistemsko i multisektorsko rešenje, u cilju prevencije i smanjenja faktora rizika, kao i poboljšanja uslova života te izrazito ugrožene grupe dece“, rekla je nedavno koordinatorka Ekumenske humanitarne organizacije Tijana Vidović koja je radila istraživanje o deci ulice u Srbiji. – Fenomen je prisutan i u Novom Sadu, gde svakodnevno vidimo decu koja skupljaju sekundarne sirovine, prose na ulicama, trgovima i gradskim raskrsnicama, a glavni razlog leži u siromaštvu, a ne u kulturi i tradiciji naroda. Ta deca su svakodnevno

izložena raznim oblicima diskriminacije, radne, ekonomske i seksualne eksploatacije, zanemarivanju i zlostavljanju.

Više od 400 mališana u Novom Sadu živi u nekihigijenskim naseljima, a čak 137 njih svakodnevno radi na ulici. Ona su nevidljiva za odgovorne institucije i društvo u celini. Deca su izložena opasnostima, različitim vidovima vršnjačkog nasilja, kao i verbalnom i fizičkom nasilju.

Koordinatorica projekta Ekumenske humanitarne organizacije „Ulica nije i ne sme biti dom nijednom detetu“ Tijana Vidović kaže da je iz tog razloga pokrenuta kampanja, sa ciljem da podignu svest lokalne zajednice da postoje deca koja usled veoma niskih egzistencijalnih uslova borave na ulicama Novog Sada, preskaču detinjstvo i neretko postaju žrtve zlostavljanja, ali i trgovine ljudima. Vidović ističe da je glavna poruka kampanje da biti dete ulice nikako ne znači imati ulicu za dom. „Ne radi se o pripadnosti jednoj etničkoj zajednici, već o tome da svako dete koje se na ulici nađe treba da ima adekvatnu zaštitu i da ulica ne sme biti nikome dom. Takođe, ulica ne sme biti ni mesto gde se deca okupljaju i provode veći deo dana, jer je njima mesto u školi i u okviru porodica, a ne na ulici“, napominje ona.

Vidović dodaje da građani koji uoče decu da prose, treba da ih upute u Svraštice za decu, gde mogu dobiti odgovarajuću zaštitu i podršku. Kako dodaje, građani ne bi trebalo da deci daju novac jer tako produžavaju njihov boravak na ulici. Adice, Veliki Rit i Bangladeš delovi su grada u kojima živi najviše dece koja rade na ulici, iz ukupno 103 porodice. Uzrok su siromaštvo, porast nasilja, prinudne migracije, tranzicija, politička situacija, ali i neadekvatno i nepravovremeno reagovanje državnih organa. Deca najčešće rade na raskrsnicama, trgovima, parkovima, kaficima, pokazuju i čuvaju prazna mesta na parkinzima za novac, peru automobilska stakla na semaforima i skupljaju sekundarne sirovine, pokazalo je istraživanje Ekumenske humanitarne organizacije.

Zabranjeni uslovi rada:

- previše hladno ili toplo
- dečaci mlađi od 15 godina ne smeju da podižu više od 10 kilograma, a devojčice 8, stariji od 15 dečaci 15 kilograma, devojčice 10
- povišeni atmosferski pritisak (kesoni, ronjenje)
- ukoliko se puši u ugostiteljskim objektima i posebnim uslovima smeštaja
- rad ispod zemlje i rudnicima
- rad na visina ili dubini – građevina
- rad noću
- prekovremeni rad
- do 35 sati nedeljno, ukoliko ne utiče na školu
- korišćenje oštih predmeta
- neprirodni položaji tela
- rad na raskrsnicama
- služenje alkohola
- rad sa divljim životinjama

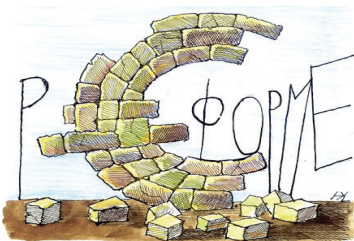
РЕФОРМИСАЊЕ РЕФОРМЕ

Министар просвете Младен Шарчевић је ни пуна четири месеца на тој позицији, а листа новина која у корену мења систем образовања већ је повелика. Реформа за реформом, сиже је готово сваког његовог јавног наступа. Ево дела од онога шта је министар од почетка мандата најавио у подужем списку обавеза на чија детаљна појашњења и остварења чекамо.

Информатика као обавезан предмет - Када је у августу ове године постављен на место Министра просвете, науке и технолошког развоја, одмах се „пожалио“ на то што информатика није обавезан предмет. Још тада је изразио жаљење што је Национални просветни савет није усвојио тај предлог, додавши да је „неопходно што пре отклонити препреке како би информатика постала обавезан предмет“.

Дуално образовање - Што се дуалног образовања тиче, све је спремно: Министарство је у сарадњи са Привредном комором, успостављено је место саветника у вези са овом врстом образовања, ту је и све већа заинтересованост школа, али и привредника... Наравно, за такве ствари потребно је време, па је тако министар просвете изјавио да је реализација овог плана приоритет свима - у наредне четири године. - Око 200 најбољих наставника из школа у Србији радиће на сажимању наставних планова и програма, како би се смањило обим градива у школама - рекао је Шарчевић пре месец дана. Како је тада објаснио, то би требало да резултира квалитетнијим плановима и програмима, мањим оптерећењем ученика, али и квалитетнијом обуци наставника.

Родитељи ће оцењивати наставнике - У септембру ове године, месец дана након што је постао министар, Шарчевић је најавио „формирање нових родитељских тела“. Тада је рекао да сматра да „родитеље нико ништа не пита, а они много тога знају“. Зато појачавамо улогу родитеља у одлучивању, контроли и оцењивању наставника и директора школа и то кроз независна, нова родитељска тела - казао је он. Та најављена реформа, повукла је са собом много питања: Како ће изгледати родитељско оцењивање, да ли ће родитељи бити на страни деце као и то да ли би се та идеја могла претворити у оцену родитеља према наставницима.

Спорт сваки дан - Од идуће школске године ученици основних школа свакодневно ће се бавити спортом, и то не само кроз наставу физичког васпитања, већ и увођењем разноврсних спортских активности - најавио је министар. Како је објаснио, два часа физичког васпитања остају обавезна у недељном распореду, а изабрани спорт, познат и као трећи час физичког васпитања, биће укинут. Уместо тога, Шарчевићева замисао је да се уведу спортске активности три пута недељно од по пола сата (укупно час и по недељно) и то у данима када нема обавезног предмета физичког васпитања.

Униформе - Почетком новембра, нови министар наложио је да се сви наставници анкетирају јер ће од следеће године - сви основци бити у униформама. Ту је покренуто питање да ли ће униформе финансирати родитељи или школа, да ли ће ученици враћати униформе школама, да ли ће их носити сви основци или само ученици до четвртх разреда... Поједине школе у Србији већ неколико година уназад носе униформе, док ће остале сачекати бар до следеће године.

Техничко образовање и информатика сјојени у један предмет – дизајн - Ову реформу објаснио је тиме да „целокупна техничка писменост може да се ради по информатичком моделу“, као и да се тај предмет у информатици зове дизајн. Када му је предлог о информатици одбијен, рекао је да је то због начина на који је тај предлог био изнет, али је зато обећао да припрема нови модел који ће на снагу ступити следећег септембра.

Национална матура - Министар просвете предложио је полагање националне матуре, а њен пилот пројекат требало би да стартује 2018. године. Оно шта је навео као један од кључних разлога због којих је оваква матура добра јесте чињеница да са положеном националном матуром будући студенти ће моћи да аплицирају на више факултета. Осим националне биће уведена и **међународна матура** која, каже министар, узор свима у свету, постоји од 1970. године и обухвата све континенте.

Њено полагање је мало теже, али ко је прође има отворена врата да аплицира на најпрестижнијим светским универзитетима попут Харварда, Сорбона, као и да добије разне стипендије.

СТУДЕНТИ „ПРОПИТИВАЛИ“ УЧЕСНИКЕ САМИТА

Иновације знања на Економском факултету у Нишу - виртуелна настава

На Економском факултету у Нишу (24.11.2016) одржан је ФМЦГ самит „виртуелно“ предавање које је организовао InStore магазин на тему: стратегија развоја трговинског сектора у региону. Циљ самита је размена искустава из угла добре праксе, као и стицање нових и учвршћивање постојећих пословних контаката. Овогодишња конференција специфична је по томе што су поред привредника учествовали и студенти Економског факултета у Нишу. Они су имали прилику да путем видеолинка прате предавање тестирајући теоријска сазнања у пракси. С друге стране, учесници ФМЦГ самита полагали су испит „зрелости“ пред студентима. Било је то својерсно „пропитивање“ учесника ФМЦГ самита од стране студената.

Отвара се питање: чиме смо се руководили када смо организовали овакав вид наставе? Пошли смо од чињенице да су студенти су наша циљна група „потрошачи“ наших услуга, и за њих ваља учинити све. Они су наши „послодавци“. С друге стране, студенте треба учинити активним у настави. Од слушаоца, пасивног „ћутолога“ подстаћи их да критички размишљају-промишљају о теоријским сазнањима у савладавању тајни економске науке.

Надаље, студентима треба пружити шансу да теоријска сазнања тестирају на полигону, у пракси.

На то нас обавезује, више сентенци. Издвојио бих Рене Декарта који каже: „Теорија када се све зна а ништа не хода, а пракса без теорије је слепа“. Ноам Чомски нам поручује: „Делотворно је оно знање које се може применити у пракси“. Еко-

номски факултет у Нишу је међу првима препознао неопходност повезивања теорије и праксе. Неће звучати нескромним, ако кажемо да је постао лидер у примени иновација знања у настави.

Доказа за то има више. Издвојио бих неколико најбитнијих: 1) Студенти Економског факултета у Нишу већ 20 година „тргују“ на Робној берзи у Новом Саду, 2) Трговинска дипломатија-вештине преговарања и склапање купопродајног уговора су перјаница препознатљивости креативног учења наших студената, 3) Предавања по позиву, 4) Посете интернационалним трговинским ланцима, 5) Учешће на такмичењима и освајање престижних награда итд. Овим се не исцрпљује листа новитета којима смо иновирали наставни процес на Економском факултету у Нишу. На крају, али не и по важности.

Пре десет дана учествовали смо у раду научно-стручног скупа „Оскар квалитета“ у организацији Фонда за културу квалитета и часописа „Квалитет“ из Београда, а данас (24.11.2016) имали смо прилику да у форми „Виртуелне наставе“ учествујемо у раду научно-стручног скупа „ФМЦГ самита“.

У вишесасовној „виртуелној настави“ студенти су имали прилику да се упознају с добром пословном извршношћу најпознатијих

трговинских компанија у савладавању тајни, све, пробирљивијег глобалног-интернационалног тржишта.

Представници ФМЦГ самита: топ менаџери, маркетинг менаџери, менаџери продаје-набавке, менаџмент људских ресурса, менаџмент квалитета, лидери из области промоционо-комуникационог микса и др., у улози предавача, с једне, и својеврсних маркетинг-менаџмент

„тренера“, с друге стране, одржали су студентима инструктивни семинар на тему „Трговински менаџмент у акцији-повезивање теорије и праксе.“

Била је то и провера спремности креатора економске-трговинске политике у Републици Србији у доношењу „Стратегије развоја трговине Србије“ и хармонизације трговинске политике с трговинском политиком Европске уније

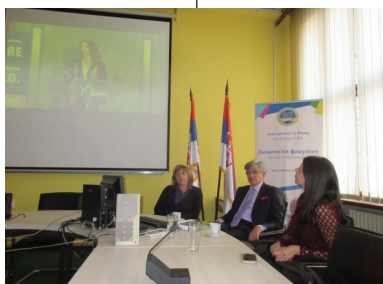
Потражени су и одговори на питања: 1) где се налази трговински сектор Републике Србије? каква нам је потребна стратегија развоја трговинског сектора у Србији-шансе и ограничења? Који су ресурси неопходни за реализацију стратегије развоја трговине Србије?

„Играли“ смо се и данас. Кроз игру, савлађујемо тајне трговинског менаџмента-маркетинга.

Закључићу, на тај начин јачамо конкурентску препознатљивост и научно-истраживачке перформансе факултета на високообразовном тржишту, с једне, и шкољујемо нови профил економисте, с друге стране.

Ново знање за ново време је императив Економског факултета у Нишу.

Проф. др Срећен Ђузовић

ULOGA MENTORA U POSTUPKU IZRADJE DOKTORSKE DISERTACIJE

Mentor „majstor“, doktorand „kalfa“

„Uloga mentora je slična ulozi režisera“. (Fou)
„Naučite se da obavljate crnački rad u nauci“. (I. P. Pavlov)

Piše: Prof. dr Sreten Čuzović

Polazeći od Zakona o visokom obrazovanju i standarda za prijavu i odobravanje teme doktorske disertacije, s jedne, i metodologije naučno-istraživačkog rada i dobre univerzitetske prakse, s druge strane, mentor ima izuzetnu čast, ali i odgovornost u postupku strukturiranja i izrade doktorske disertacije.

Odgovornost mentora je ista u svim fazama, od prijave pa do odbrane disertacije, i ona se zasniva na moralnoj i naučnoj savjesnosti mentora, s jedne, i moralnoj i naučnoj savjesnosti kandidata, s druge strane. Njihovi kriterijumi za odgovornost moraju biti ujednačeni, s tim, što je mentor, s likovito rečeno, „majstor“, a kandidat „kalfa“ u procesu izrade doktorske disertacije.

S druge strane, iako, na prvi pogled, kvalitet njihove „rukotvorine“ (doktorske disertacije), formalno-pravno (ne)potvrđuju članovi komisije za ocenu doktorske disertacije, svojim potpisom, njihova ocena nije konačna. Kvalitet disertacije „sertifikuje“ naučno-stručna javnost, prvi put, prilikom javne odbrane, a drugi put, prilikom objavljivanja u vidu monografije.

Imajući u vidu ove činjenice, uloga mentora u procesu strukturiranja i izrade doktorske disertacije je višestruka. Taj proces predstavlja strateški osmišljen projekat, u kojem se uloga mentora ne svodi na kontrolnu ulogu. Mentor je rukovodilac projekta, a kandidat za izradu doktorske disertacije istraživač. Na putu ka konačnom cilju, kandidat se susreće s nizom nepoznanica. Postupnost i opreznost u istraživanju su majka mudrosti. Stoga, nije slučajno nastala izreka da „naučni radnici putuju ka zvezdama, ali, pažljivo treba da gledaju gde staju. Put ka zvezdama popločan je trnjem i ružama“.

Ako je ova konstatacija i približno tačna, eto dovoljno razloga da mentor u ulozi „majstora“ pruži „kalfi“ pomoć (savet), da do zvezda stigne sa što manje „trnja“, ali da kvalitet doktorske disertacije bude na nivou „ruže“. Ovim se otvara pitanje: da li je moguće pomiriti ova, na prvi pogled, dva, suprotstavljena cilja? Odgovor na ovo pitanje nudi savremena teorija i progresivna praksa iz oblasti metodologije naučno-istraživačkog rada. Naime, s osloncem na metodologiju naučno-istraživačkog rada, obaveza mentora je da istraživaču pruži pomoć u teorijsko-empirijskoj obradi istraživane teme, s jedne, i usmeri ga i ohrabri ga na putu ka „zvezdama“, s druge strane.

Uloga mentora je slična ulozi režisera. Režiser stvara spektakl, mada se lično ne pojavljuje na sceni. Američki naučnik Fou slikovito opisuje ulogu mentora, naglašavajući da je njegova primarna uloga „da pomaže istraživača da proizvede cigle koje će sa najvećom verovatnoćom moći da se ugrade u konstrukciju zgrade, i, ako je moguće, da mu rezultati doktorske disertacije posluže kao kamen

temeljac u daljem istraživanju zadate teme... Međutim, treba istaći da ni genije ne može da izgradi određenu zgradu, bez odgovarajućeg građevinskog materijala.

Istina, kvalitet dobijenih cigli ne može biti poznat sve dok se ne ispituju u građevini. Zgrada u koju se ugrađuju dobre cigle mora biti ranije isplanirana, i da nove cigle budu nastavak započete gradnje „S ruge strane, uspeh u izradi doktorske disertacije ne može se postići bez dobrog materijala, kreativnosti istraživača i mentora kao režisera. Harmonični odnosi mentora i istraživača doprinose izgradnji dobre istraživačke klime, koja je bitan element u obradi zadate teme. Istraživač pored teorijsko-empirijskih rezultata ugrađuje u disertaciju svoj istraživački ego (deo duše), što dokazuju biografije svih velikih naučnika. Niko od njih nije uspeo bez neizmernog rada, marljivosti i zalaganja, strpljenja i samopregora, koji se katkad može nazvati herojstvom.

Poznato je da su motivisanost i kreativnost dva osnovna uslova za uspeh u naučno-istraživačkom radu. Ruski naučnik Ivan Petrovič Pavlov na pitanje: „šta bi poručio mladim naučnim radnicima, odgovara, pre svega postupnost. Od samog početka svoga rada

naučite se na strogu postupnost u sticanju znanja. Naučite se uzdržanosti i strpljenju. Naučite se da obavljate crnački rad u nauci. Proučavajte, sakupljajte činjenice, upoređujte, izvodite zaključke. Ma kako da je savršeno krilo ptice, ono nikada ne bi moglo da je podigne u visine, da nije vazduha da se na njega osloni. Zato su činjenice vazduh naučniku.... Nauka traži od čoveka ceo njegov život. I kada bismo imali dva života i to nam ne bilo dovoljno. Mnogo napora i žara traži nauka od čoveka, zato strasno volite svoj rad i traganja za nepoznatim u nauci... Na kraju, Pavlović poručuje „istražujući, trudite se da ne ostajete na površini činjenica. Ne pretvarajte se u arhivare činjenica. Pokušajte da proniknete u tajne njihovog nastanka. Uporno tražite zakonitosti koje njima upravljaju.... Budite skromni, nikada nemojte misliti da već sve znate. I ma koliko da vas drugi visoko ocenjuju, imajte uvek hrabrosti da kažete sebi: neznalica sam. Ne dozvolite da gordost vama ovlada. Zbog nje ćete biti uporni tamo gde treba da se složite, zbog nje ćete se odreći i korisnog saveta i prijateljske pomoći, zbog nje ćete izgubiti meru objektivnosti“.

Prethodne napomene, treba da nam posluže kao putokaz u istraživačkom radu. Naravno, one su opšti principi, koji treba da izvrše distinkciju između istraživačkog problema i istraživača kao ličnosti. (Razdvojimo istraživački problem od ličnosti istraživača). Podsetimo se da se nauka neprekidno bavi otkrivanjem novih do sada nedovoljno istraženih problema. Tako je i sa doktorskom disertacijom. Međutim, nijedan problem koji je do sada istražen nije naučno u potpunosti istražen i do kraja doveden. To znači, da i istraživanjem zadatog problema u okviru doktorske disertacije, nećemo uspeti da u potpunosti završimo istraživanje, jer se u toku istraživačkog perioda otvaraju novi problemi.

*Ekonomski fakultet Univerziteta u Nišu

DUALNO ZA RAD, DIPLOMA ZA RAM

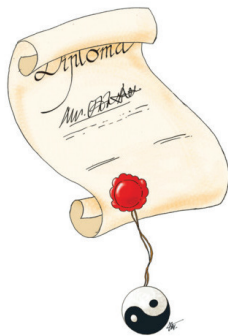
Pravo da biraš školu i zanimanje je ipak – ili mora biti – u kakvoj-takvoj ravnoteži s mogućnošću da zaradiš hleb

Piše: Miodrag D. Ignjatović*

Trebalo mi je da podosta proživim da bih shvatio poruku namrgođenog humaniste Bernarda Šoa da je „pravi život onaj sa dna jer ga možeš osetiti kroz kožu!“ Naravno, uz dodatak – da ga i te kako možeš osetiti i na svojoj koži.

Svi smo mi, decenijama (možda, kad je čovečanstvo u pitanju, i vekovima), kao adolescenti, i po novom pravopisu adolescentkinje, želeli i bili „mali prinčevi“ i neustrašivi Sinbadi moreplovci na krilima i jedrima mašte. Adolescentkinje su punile čitave albume slikama filmskih diva. A onda je „došao“ taj život kad se hoda po tvrdoj zemlji, pa se i filmske dive pouđaju za neostvarene letače ili moreplovce. Kada, hteli ne hteli, moramo da se prizemljujemo. Nema, nažalost, bar ne za svačiji san, tih šaljivčina poput profesora Higinza, a ni društvenih igara tipa „kraljević i prosjak“...

Već nekoliko meseci, čak i s najvišeg državnog vrha, opet se najavljuje kao „prioritetan zadatak“ – školska reforma. I to „u cilju smanjenja nezaposlenosti, a i usklađivanja s Evropom“: da se ne može živeti u društvu, a biti oslobođen od njegovih zahteva! Srbiji, a bogme i Evropi, nisu baš previše potrebni turizmolozi, pravnici, čak ni nastavnici i inženjeri te-

oretičari. Potrebni su joj majstori „svog zanata“, pa to što se sada naziva „dualno školstvo“ i te kako podseća na već videno: na naše škole učenika u privredi (prokazane „šupove“), a, bogme – pomalo i na neuspelo „usmereno“! Međutim, mi smo brzoplet narod: vrlo brzo se „palimo“, a onda kajemo, a eto sad i vraćamo na staro. Problem je ponajviše, priznali to ili ne, što smo pokajnički uvek skloni kolektivnoj amnestiji. Naši prokazani „šupovi“ sada se pomalaju ponovo, možda u još rigidnijoj formi: dan-dva u klupama, a najmanje tri u radionici, pogonu, ili uz mašinu. Sve do majstorskog perfekcionizma.

Sistem vrednosti, bezmalo sve do skora, stvorio je čitavu galeriju društvenih portreta, i to – i s lica i naličja. Nije nimalo redak slučaj da su čak i doktori nauka raznih struka bili počastvovani ako ih na porodično slavlje i gozbu pozove ugledni auto-mehaničar, a postalo je „normalno“ da majstor za kućne popravke svoj radni sat vrednuje i više nego hirur njegov. Na pitanje da li je to normalno i pravično, odgovor je jednostavan: pa zašto niste izabrali zanat? Prosto i jasno – baš kao Šoova poruka o pravom životu! Potrebni su nam, naravno, tehnolozi za preradu mesa, ali se ne može bez mesara. Mnogo kad, nažalost, čak i „tehnička“ diploma stiže se, a da visokoš-

kolovani stručnjak nije takoreći ni video proizvodnju i gradilište.

Sigurno je da „svetu rada“ i njegovim podanicima i te kako predstoji „intelektualizacija“. Farmer iz okoline Velike Plane kaže da svoju stoku prodaje trgujući internetom. Na TV gledamo kako naftne platforme popravljaju, i to „svojeručno“, inženjeri, a zna se da odlični majstori počesto iznedre više inovacija nego „diplingovci“ iz biroa, kao što znamo da ni najveća demokratija ne prihvata samo jedan krak „poluge“: pravo da biraš školu i zanimanje je ipak – ili mora biti – u kakvoj-takvoj ravnoteži s mogućnošću da zaradiš hleb. Srbija je poodavno u neravnoteži, pored ostalog, i zbog toga što nam čak ni ekonomija i ekonomisti nisu spojeni, što, recimo, inženjer termodinamike ne ume da rukovodi toplifikacijom sopstvene kuće, a i što baš oni koji treba da nas vode i uče kako da plivamo u sve zahtevnijim vodama života – uglavnom nisu plivači!

Genijalni Duško Radović, socijalni basnopisac, u tragediji „gospodinih maca“, koje nisu naučile da love miševе, kao da se na neki način zalagao da i sve umnoženje diplome iskorače iz svojih ramova u – Šoov „živi život“. Naime, kako pravno pisce podučio Valtazar Bogišić, i cipele moraju da se kroje prema nozi – a ne obrnuto.

*književnik, dopisni član
Srpske akademije obrazovanja

ЗАРАДЕ У СЕПТЕМБРУ 2016.

• Само Јужнобачки регион изнад републичког просека • Зараде у Пландишту више од 10% веће него лане

Просечна зарада исплаћена у септембру 2016. године износи 64.150 динара. У односу на просечну зараду исплаћену у августу 2016. године, номинално је већа за 2,7% и реално је већа за 3,3%.

Просечна зарада без пореза и доприноса (нето) исплаћена у септембру 2016. године износи 46.558 динара. У поређењу са просечном зарадом без пореза и доприноса исплаћеном у августу 2016. године, номинално је већа за 2,8% и реално је већа за 3,4%.

Просечна септембарска нето плата у Војводини била је, по подацима Републичког завода за статистику, 44.277 динара. Она је 2.281 динар мања од републичког просека. Од седам војвођанских области, само у једној просечна зарада прошлог месеца била је већа од републичког просека, док је преосталих шест имало мање просечне зараде. С просечном септембарском платом од 48.490 динара, Јужнобачка област је једина у Војводини имала зараде веће од републичког просека, а све до прошлог месеца веће просечне плате од оних на републичком нивоу имала је и Јужнобанатска област. Зараде у тој војвођанској области сада су испод републичког просека и у просеку износе 45.634 динара, али су још увек више од 1.000 динара веће од војвођанске просечне зараде.

Просечна септембарска нето плата у Севернобачкој области била је 41.594, у Средњобанатској 41.391, у Севернобанатској 40.605, Сремској 40.584 и у Западнобачкој 39.104 динара.

Од 45 општина у Војводини, у само четири је просечна септембарска нето зарада веће од републичког просека: у Вршцу – 53.853, а она је уједно и највећа у Војводини, затим у Новом Саду – 52.517, Пећинцима 51.049 и

Панчеву 47.764 динара. Зараде веће од 40.000 динара забележене су у 11 војвођанских општина: Апатину – 42.475, Ковину – 40.568, Бачкој Паланци – 45.516, Беочину – 46.125, Ади – 40.892, Кањижи – 45.209, Новом Кнежевцу – 44.788, Суботици – 42.523, Зрењанину – 43.383, Сремској Митровици – 43.028 и Инђији – 40.139 динара.

Најниже просечне септембарске зараде забележене су у четири општине Јужнобанатске области: Алибунару – 28.906, Ковачици – 33.832, Пландишту – 33.832 и Белој Цркви – 34.802 динара. У Јужнобачкој области најниже плате забележене су у три општине: Бачу – 32.995, Бачком Петровцу – 31.383 и Тителу – 33.470 динара. Мали Иђош с просечном зарадом од 32.736 динара има најмању плату у Севернобачкој области. У Средњобанатској области најмања плата забележена је у Новом Бечеју – 32.288 динара.

Статистика показује и пад просечне септембарске зараде у неким војвођанским општинама у односу на август. Највећи се бележи у Иригу – 8,3 одсто, затим у Кањижи – 6,9, Инђији – 6,6, Врбасу – 5,2, Беочину 5,1 и Кикинди – 1,1 одсто. Када се пореди нето септембарска зарада ове године у односу на исти месец лане, општина Беочин сада има шест одсто мање просечне плате него септембра 2015. Пад овогодишњих зарада у односу на лане бележи и Сента – 5,4 одсто, Ириг – 2,6 одсто и Бачки Петровац – 2,2 одсто.

Највећи раст овогодишњих септембарских просечних нето зарада у односу на исти месец прошле године бележи Житиште – 18,9 одсто. Просечне плате у Пландишту прошлог месеца биле су 10,8 одсто веће него у септембру 2015, док су Ади 9,8 одсто веће, у Инђији 7,6, Сомбору 6,2, Суботици 6,8 и Кикинди 4,4 одсто.

Период: Септембар 2016/септембар 2015. год.

Просечна зарада исплаћена у септембру 2016. године номинално је већа за 6,0% и реално је већа за 5,4% од просечне зараде исплаћене у септембру 2015. године.

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у септембру 2016. године номинално је већа за 6,0% и реално је већа за 5,4% у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у септембру 2015. године.

Период: Јануар-септембар 2016/ јануар-септембар 2015. год.

Просечна зарада исплаћена у периоду јануар-септембар 2016. године, у поређењу са просечном зарадом исплаћеном у периоду јануар-септембар 2015. године, номинално је већа за 3,9%, а реално је већа за 2,9%.

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у периоду јануар-септембар 2016. године, номинално је већа за 3,8 и реално је већа за 2,8% у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у периоду јануар-септембар 2015. године.

МАПА СИРОМАШТВА

Банањани најтеже састављају крај с крајем

Републички завод за статистику и Светска банка први пут су урадили мапу сиромаштва у Србији – налази и импликације по јавну политику, на основу података добијених у попис домаћинстава и станова 2011. и анкете о приходима и условима живота. Мапа је показала да је стопа сиромаштва највећа у општини Тутин, а најмања на Новом Београду. Показала је и да десетак одсто мању стопу сиромаштва од оне у Тутину има општина Нова Црња – чак 49,4 одсто, као и да су у највећем ризику од сиромаштва људи у југоисточној Србији и неким деловима Војводине.

Стопа сиромаштва у Војводини највећа је у Средњобанатском округу – 29 одсто, затим у Севернобанатском – 28,6 па у Јужнобанатском – 28,1 одсто. После тога долази Сремски округ, где је стопа сиромаштва 27,3 одсто, па Севернобачки с 25,5 одсто и на крају Јужнобачки с 21,2 одсто. Израђена мапа сиромаштва се у поклопа и с подацима о просечним зарудама и онда и сада, то јест у прошлом месецу, јер најниже плате у Војводини забележене су управо у Алибунару, Ковачици, Пландишту, Белој Цркви и Новом Бечеју, општинама које припадају Банату, који је подељен у неколико области. У Банату по висини просечне плате „одскачу“ једино Вршац, Панчево, Зрењанин и Кикинда, док све остале општине имају зараде које су и неколико хиљада динара мање од војвођанског просека. Стопа сиромаштва у Сремском округу од 27,3 одсто је већа него што би се то на основу просечних септембарских зарада за ову годину могло закључити, с обзиром на то да управо у тој војвођанској области има чак три општине у којима је просечна зарада већа од 40.000 динара и једна где је она далеко изнад републичког просека. Но, ако се зна да је анализа рађена на основу података из 2011. године, и не чуди велики пропенат стопе сиромаштва у том округу јер је Сремска област „привредни бум“ доживела управо у протеклих неколико година доласком великог броја страних инвеститора који су отворили фабрике у Пећинцима, Руми, Старој Пазови, Инђији и Сремској Митровици. Но, у тој области остају Ириг и Шид, где су просечне плате мање него у другим сремским градовима и где још увек нема довољно инвеститора који би запошљавањем нове радне снаге смањили стопу сиромаштва.

Шеф Канцеларије Светске банке у Србији Тони Верхејен објашњава да мапа показује да је највећи ризик од сиромаштва у југоисточној Србији и деловима Војводине, додајући да је узрок томе недостатак инфраструктуре

	Зараде				Нето зараде			
	X 2016	I-X 2016	X 2016 IX 2016	I-X 2016 I-X 2015	X 2016	I-X 2016	X 2016 IX 2016	I-X 2016 I-X 2015
Република Србија	62414	62496	97,3	103,8	45281	45393	97,3	103,7
Србија - Север	69110	69379	97,1	103,6	50187	50471	97,0	103,5
Београдски регион	77752	77959	96,3	104,0	56530	56782	96,0	104,0
Регион Војводине	60060	60280	98,3	103,4	43543	43779	98,3	103,4
Западнобачки округ	51981	52509	96,3	103,9	37633	38050	96,2	103,8
Јужнобанатски округ	61195	62931	96,9	100,7	44196	45591	96,8	100,7
Јужнобачки округ	66215	66530	99,0	103,9	48051	48439	99,1	103,8
Севернобанатски округ	52703	53686	94,2	103,0	38165	38907	94,0	103,0
Севернобачки округ	56825	56794	98,8	106,2	41109	41089	98,8	106,2
Средњобанатски округ	55948	55483	97,9	104,0	40585	40246	98,1	104,1
Сремски округ	56112	54781	100,3	103,5	40811	39803	100,6	103,5
Србија - Југ	53476	53302	97,7	104,2	38734	38608	97,8	104,2
Рег. Шумадије и Зап. Србије	52544	52008	98,2	103,4	38145	37769	98,2	103,3
Рег. Јужне и Источне Србије	54598	54870	97,1	105,2	39443	39626	97,3	105,2
Рег. Косово и Метохија	-	-	-	-	-	-	-	-

у тим регионима. По његовом мишљењу, питање саобраћајне повезаности је битно, али остаје и да се одговори на питање како помоћи деловима државе у којима држава не гради коридоре и који на то не могу рачунати да би смањили стопу сиромаштва. Додаје да се то питање посебно поставља за неке делове Војводине.

Женама плате 11 одсто мање

Запослене жене у Србији, с обзиром на то да зарађују 11 одсто мање од мушкараца на истим пословима, од 23. новембра радиће практично бесплатно, по резултатима истраживања британског технолошког веб-сајта „Експерт маркет“. Узимајући у обзир просечну зараду жена изражену као проценат просечне зараде мушкараца, „Експерт маркет“ је израчунао датум када жене широм Европе почињу да раде практично бесплатно. Гледано према јазу између зарада жена и мушкараца, од земаља у региону најлошије је рангирана Босна и Херцеговина, где мушкарци имају 46 одсто веће плате од жена, и где

жене, по резултатима истраживања, још од 15. јула раде практично „за цабе“.

Најмањи јаз у зарудама полова међу 40 рангираних европских земаља је у Словенији, где износи тек 3,20 одсто, док се Србија налази на 10. месту. У Словенији жена у просеку прими 96,8 одсто плате мушкараца, тако да ће бесплатно почети да ради 18. децембра. Међу првих десет с малим јазом у зарудама су и Малта, Пољска, Норвешка, Италија, Хрватска, Луксембург, Румунија, Белгија и Србија. У Македонији тај јаз достиже 18 одсто, а у Албанији 17,4.

У Европи жене у просеку зарађују за 17 одсто мање од мушкараца, што значи да Европљанке бесплатно раде од 31. октобра до краја године. Јаз у зарудама жена и мушкараца у Швајцарској и Шпанији је исти и износи 19,3 одсто, што значи да од данас почињу да раде бесплатно.

ZARADE U OKTOBRU 2016.

Vojvodina ispod republičkog proseka, a u Vojvodini što severnije - sve manje para

Prosečna zarada isplaćena u oktobru 2016. godine iznosi 62.414 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u septembru 2016. godine, nominalno je manja za 2,7% i realno je manja za 3,4%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u oktobru 2016. godine iznosi 45.281 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u septembru 2016. godine, nominalno je manja za 2,7% i realno je manja za 3,4%.

Manja je i prošlomesečna prosečna neto plata u Vojvodini i iznosi 43.543 dinara. Ona je 1.738 dinara manja od prosečne republičke plate isplaćene prošlog meseca. Od sedam oblasti u Vojvodini, zarade veće od republičkog proseka beleže se jedino u Južnobačkoj, gde su u oktobru iznosile 48.051 dinar. Posle Južnobačke, najveću prosečnu zaradu prošlog meseca ostvarile su zaposleni u opštinama Južnobanatske oblasti – 44.196 dinara, zatim u Severnobačkoj – 41.109, Sremskoj – 40.811, Srednjobanatskoj – 40.585, Severnobanatskoj – 38.165 i Zapadnobačkoj – 37.633 dinara.

Prosečne neto zarade veće od 40.000 dinara u prošlom mesecu beleži 14 opština u Vojvodini, što znači da je prosek u 31 vojvodanskoj lokalnoj samoupravi manji od tog iznosa. Tako se najveća prošlomesečna prosečna zarada beleži u Novom Sadu – 51.736, zatim u Vršcu – 51.533, Pećincima – 51.282 dinara. U opštini Beočin prosečna neto plata u oktobru iznosila je 47.233, u Bačkoj Palancini 47.134, Pančevu 46.179 dinara, dok je prosečna zarada u Zrenjaninu 42.490, Sremskoj Mitrovici 42.103, Subotici 42.071 dinar. Nešto iznad 40.000 dinara beležio se u opštinama Novi Kneževac – 40.692, Indija – 40.687, Kanjiža – 40.430 i Kovin – 40.152 dinara.

Daleko najniža plata prošlog meseca bila je u Alibunar i iznosila je 28.225 dinara. Bila je čitavih 17.056 dinara manja od republičkog proseka. Prosečna plata u Bačkom Petrovcu je 31.109, Novom Bečeju – 31.690, a u Malom Idošu 31.943 dinara. Nešto iznad 32.000 dinara zabeležena je prosečna plata u Baču – 32.201, zatim u Beloj Crkvi – 32.893 i Sečnju – 32.783, a iznad 33.000 ostvarili su zaposleni u Plandištu – 33.273 i Titelu 33.501 dinar.

Najveći pad prosečne zarade prošlog meseca u odnosu na samo mesec ranije beleži Severnobanatska oblast, gde je oktobarska neto plata šest odsto manja od septembarske. U toj oblasti sve opštine beleže manje prosečne plate, ali se drastično smanjenje plata beleži i u Kanjiži, gde je oktobarska zarada čak 10,6 odsto manja od septembarske. Pad plata beleži i opština Novi Kneževac i to od 9,1 odsto, Senta – 5,8, Kikinda – pet i Čoka – 2,8 odsto. Pad zarada u prošlom mesecu u odnosu na septembar beleži se i u Severnobačkoj oblasti, ali od 1,2 odsto, kao i u Srednjobanatskoj, gde su manje 1,9 odsto. Ovoga puta u šest vojvodanskih oblasti beleži se veći ili manji pad plata, samo je u Sremskoj oblasti oktobarska plata veća od septembarske, i to 0,6 odsto.

U Beočinu prosečna plata najviše opala

Od oktobra prošle godine do oktobra u tri vojvodanske opštine beleži se pad plata. Najveći pad zabeležen je Beočinu – sedam procenata, a zatim u Senti – 5,5 i u Irigu – 2,2 odsto. Kada se posmatra cela godina, svih sedam vojvodanskih oblasti imaju veće prosečne plate nego pre godinu.

Najveći rast plata za godinu dana zabeležen je u Žitištu – 19,7 odsto, zatim u Plandištu – 11, Kovačici – 10,1, Adi – 8,9, Subotici – 7,4 i u Indiji – 7,1 odsto.

Period: Oktobar 2016/oktobar 2015.

Prosečna zarada isplaćena u oktobru 2016. godine nominalno je veća za 2,7% i realno je veća za 1,2% od prosečne zarade isplaćene u oktobru 2015. god. Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u oktobru 2016. godine nominalno je veća za 2,6% i realno je veća za 1,1% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u oktobru 2015. godine.

INFLACIJA (INDEKSI POTROŠAČKIH CENA) 1,5%

Indeksi potrošačkih cena definišu se kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u novembru 2016. godine, u odnosu na oktobar 2016. godine, u proseku su niže za 0,1%. Potrošačke cene u novembru 2016. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane su 1,5%, dok su u poređenju sa decembrom 2015. godine povećane 1,7%.

Godišnja stopa inflacije* (merena indeksima potrošačkih cena (IPC)) u 2016. godini												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2014.	3.1	2.6	2.3	2.1	2.1	1.3	2.1	1.5	2.1	1.8	2.4	1.7
2015.	0.1	0.8	1.9	1.8	1.5	1.9	1.0	2.1	1.4	1.4	1.3	1.5
2016.	2.4	1.5	0.6	0.4	0.7	0.3	1.2	1.2	0.6	1.5	1.5	-
Mesečna stopa inflacije** (merena indeksima potrošačkih cena) u 2015. godini												
2014.	1.4	0.1	-0.3	0.6	0.1	0.1	-0.1	-0.2	0.7	-0.2	0.0	-0.4
2015.	-0.2	0.9	0.7	0.5	-0.3	0.5	-0.9	0.9	0.0	-0.2	-0.1	-0.2
2016.	0.6	-0.1	-0.1	0.4	0.1	0.1	-0.1	0.9	-0.6	0.7	-0.1	-

*Godišnja stopa inflacije – promena cena u tekućem mesecu u odnosu na isti mesec prethodne godine, u %
**Mesečna stopa inflacije – promena cena u tekućem mesecu u odnosu na prethodni mesec, u %

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Neto zarade	
	X 2016	I-X 2016	X 2016	I-X 2016
Ukupno	62414	62496	45281	45393
Polj., šumarstvo i ribarstvo	54995	53250	39450	38415
Rudarstvo	99531	102212	70982	72970
Prerađivačka industrija	58393	58930	42471	42894
Snabdevanje el. ener., gasom i parom	106286	106839	75618	76040
Snabd. vodom i uprav. otpadnim vodama	58625	55922	42301	40397
Građevinarstvo	59895	56269	43770	40938
Trg. na vel. i malo i popravka mot. voz.	48259	48554	35416	35709
Saobraćaj i skladištenje	64849	64386	47512	46972
Usluge smeštaja i ishrane	37503	37867	27697	27928
Informisanje i komunikacije	111863	114832	83858	86535
Fin. delatnosti i delatnost osig.	110270	110347	79643	80071
Poslovanje nekretninama	65863	70751	47815	51292
Stručne, naučne, infor. i tehn. delat.	91226	98041	66841	72867
Admin. i pomoćne uslužne delat.	48363	49052	35063	35594
Drž. uprava i obavezno soc. osiguranje	67111	66717	48202	47930
Obrazovanje	56474	56535	40609	40664
Zdravstvena i socijalna zaštita	57158	55721	41256	40190
Umetnost; zabava i rekreacija	50519	50683	36549	36784
Ostale uslužne delatnosti	45058	46560	33242	34422

Zarade u prosveti i republički prosek

Period	Prosečne zarade			Pro. zar. bez poreza i doprinosa		
	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (3:2)	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7
IX 2015	60.503	55.301	91.40	43.925	39.799	90.61
X 2015	60.767	54.644	89.92	44.124	39.376	89.24
XI 2015	60.913	58.974	96.82	44.166	42.370	95.93
XII 2015	70.763	59.894	84.64	51.485	43.069	83.65
I 2016	55.763	55.190	98.97	40.443	39.696	98.18
II 2016	61.279	55.754	90.98	44.450	40.101	90.22
III 2016	63.029	56.238	89.23	45.870	40.524	88.35
IV 2016	67.464	56.708	84.06	49.249	40.784	82.81
V 2016	60.520	55.431	91.59	43.951	39.885	90.75
VI 2016	64.019	56.801	88.73	46.450	40.845	87.93
VII 2016	63.699	57.168	89.75	46.280	41.112	88.83
VIII 2016	62.474	55.482	88.81	45.286	39.924	88.16
IX 2016	64.150	60.146	93.76	46.558	43.195	92.78
X 2016	62.414	56.474	90.48	45.281	40.609	

Period: Januar-oktobar 2016/ januar- oktobar 2015.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar-oktobar 2016. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar-oktobar 2015. godine, nominalno je veća za 3,8%, a realno je veća za 2,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar-oktobar 2016. godine, nominalno je veća za 3,7 i realno je veća za 2,7% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar-oktobar 2015. godine.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje, u novembru 2016. godine, u odnosu na prethodni mesec, pad cena je zabeležen u grupama Hrana i bezalkoholna pića (-0,7%), Restorani i hoteli (-0,3%) i u grupama Alkoholna pića i duvan i Komunikacije (za po -0,1%). Rast cena zabeležen je u grupama Odeća i obuća (0,9%), Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva i Transport (za po 0,3%), Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana i Rekreacija i kultura (za po 0,2%) i u grupama Zdravstvo i Obrazovanje (za po 0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ (III)

Поступак за заснивање радног односа по расписаном конкурс

Поступак за заснивање радног односа по расписаном конкурс састоји се од две фазе: фазе избора кандидата (пријем у радни однос) и фазе закључења уговора о раду.

Посебно ваља истаћи да су пре расписивања конкурса установе обавезне да покушају да, путем преузимања запослених за чијим је радом делимично или потпуно престала потреба у другој установи или лица која су засновала радни однос с непуним радним временом, обезбеде лице које испуњава услове за заснивање радног односа на упражњеном радном месту.

Та обавеза проистиче из члана 131. Закона о основама система образовања и васпитања и члана 5. став 4. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика. О тој обавези ће још бити речи (3.3. Поступак за заснивање радног односа на основу споразума о преузимању запосленог).

Избор кандидата по конкурс

Према одредби члана 130. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања, пријем у радни однос у установи врши се на основу преузимања запосленог у установи чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе и конкурса. То значи да закључивању уговора о раду на неодређено време у установи, осим у случају заснивања радног односа путем преузимања, обавезно претходи расписивање конкурса и поступак избора кандидата по расписаном конкурс, односно поступак пријема у радни однос, у следећим случајевима:

- 1) заснивање радног односа на неодређено време;
 - 2) заснивање радног односа на одређено време ради замене запосленог одсутног преко 60 дана;
 - 3) заснивање радног односа у својству приправника;
 - 4) заснивање радног односа с педагошким асистентом.
- Пријем у радни однос по расписаном конкурс чине следеће радње:
- 1) пријава потребе за запошљавањем и расписивање конкурса;
 - 2) разматрање пристиглих пријава;
 - 3) прављење ужег избора кандидата;
 - 4) психолошка процена способности за рад са децом и ученицима (за наставнике, васпитаче и стручне сараднике);
 - 5) прибављање мишљења надлежног органа јединице локалне самоуправе (за педагошког асистента);
 - 6) прибављање доказа о неосујиваности и непостојању дискриминаторног понашања;
 - 7) доношење одлуке о избору кандидата;
 - 8) достављање одлуке о избору кандидата;
 - 9) поступак по приговору на одлуку о избору кандидата.

У тексту који следи обрађене су радње у поступку пријема у радни однос, с тим што ће поступак по приговору на одлуку о избору кандидата бити обрађен у поглављу о правној заштити кандидата за заснивање радног односа.

Пријава потребе за запошљавањем и расписивање конкурса

Када утврди да ради попуњавања неког радног места у установи постоји потреба за запошљавањем лица за обављање послова тог радног места (ради замене привремено одсутних запослених, повећаног броја извршилаца планираног годишњим планом рада за следећу школску годину итд.), а на постоји могућност да се то радно место попуни путем преузимања запосленог из друге установе или допуном радног времена запосленом који је засновао радни однос с непуним радним временом, директор је, према члана 35. тачка 4. и члана 93. ст. 1. и 3. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, у обавези да Националној служби за запошљавање достави пријаву те потребе. Национална служба је дужна да, у року од 24 сата од пријема пријаве, информацију о потреби за запошљавањем учини доступном лицима која траже запослење, тако што ће информацију објавити на огласној табли, интернет адреси и у наредном периодичном издању огласа Националне службе (члан 10).

Пријава потребе за запошљавањем обавезно треба да садржи следеће податке:

- о слободном послу,
- о потребним знањима и способностима за обављање посла,
- о броју извршилаца,
- о другим условима за обављање посла.

Према одредби члана 94. истог закона, ближу садржину података, начин вођења и обрасце на којима се воде евиденције утврђене тим законом, прописује министар надлежан за послове запошљавања.

Истовремено са пријављивањем потребе за запошљавањем, ради пријема у радни однос на радном месту за које постоји потреба запошљавања директор расписује конкурс (члан 130. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања). При томе не треба заборавити да је за расписивање конкурса директор дужан да прибави сагласност у складу са Уредбом о поступку за прибављање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“, бр. 113/13 и 21/14).

Конкурс треба да садржи:

- назив радног места, односно посла на који се лице прима у радни однос;
- врсту радног односа - радни однос на неодређено или одређено време, са пуним или непуним радним временом, радни однос са приправником, итд.;
- услове за пријем у радни однос и доказе које за испуњеност тих услова треба приложити;
- рок у којем треба доставити пријаве на конкурс, а који треба да буде одређен општим актом установе;
- обавештење о томе да се непотпуне или неблаговремене пријаве неће узимати у обзир; и тако даље.

У вези са роком за достављање пријава на конкурс треба се придржавати правила прописаних одредбама Закона о општем управном поступку, што значи да рок за достављање пријава на конкурс, који је обично одређен у данима, почиње да тече наредног дана од дана објављивања у јавном гласилу, пошто се дан објављивања не рачуна у рок. У рок се, међутим, када почне да тече, рачунају сви радни и нерадни дани, с тим што, ако последњи дан рока пада у недељу или неки други дан када установа не ради, рок истиче првог наредног радног дана. Пријава на конкурс послата препорученом поштом сматра се достављеном даном предаје пошти.

Последица пропуштања рока је одбацивање пријаве на конкурс као неблаговремене, односно, о таквој се пријави уопште неће расправљати, чим се утврди да је стигла по истеку рока.

Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (члан 5. ст. 7. и 8, у вези са ст. 1 – 4) утврђује обавезу за основне и средње школе (не и за домове ученика) да пре расписивања конкурса за пријем у радни однос прибаве мишљење репрезентативних синдиката установе о испуњености услова у виду немогућности попуњавања упражњеног радног места преузимањем запосленог за чијим је радом престала потреба или допуњавањем радног времена запосленом који је радни однос засновао с непуним радним временом. У случају да око испуњености тог услова постоји несагласност између синдиката и школе, односно директора, надлежна је школска управа и надлежна инспекција.

Рок за давање мишљења синдиката је петнаест дана од дана пријема захтева, а уколико синдикати у том року не доставе мишљење, директор ће расписати конкурс и без њиховог мишљења.

Разматрање пристиглих пријава

По истеку рока за пријем пријава на конкурс корисно је сачекати два-три дана како би, евентуално, стигле пријаве које су благовремено предате пошти, а затим се приступа разматрању пристиглих пријава, што може да чини директор лично, одговарајућа комисија, секретар установе итд. Циљ разматрања је да се, најпре, утврди које су пријаве неблаговремене и/или непотпуне и оне се неће даље разматрати. Од благовремених и потпуних пријава издвајају се пријаве кандидата који испуњавају све прописане услове за заснивање радног односа, између којих директор треба да изабере једног или више кандидата.

Прављење ужег избора кандидата

Фаза прављења ужег избора кандидата обавезна је у поступку пријема у радни однос наставника, васпитача или стручног сарадника. Обавезу прављења ужег избора кандидата утврђује одредба члана 130. став 4. Закона о основама система образовања и васпитања.

Законодавац не каже ништа о томе како се прави ужи избор кандидата па то питање треба уредити општим актом установе (колективним уговором код послодавца или правилником о раду). Тим актом може се предвидети и обавеза прављења ужег избора кандидата за пријем у радни однос на радна места ненаставног особља.

Психолошка процена способности за рад са децом и ученицима

Према одредби члана 130. став 4. Закона о основама система образовања и васпитања, обавеза претходне психолошке процене способности за рад са децом и ученицима постоји само у поступку пријема у радни однос наставника, васпитача или стручног сарадника. Ову процену врши надлежна служба за послове запошљавања, применом стандардизованих поступака.

На претходну психолошку процену способности за рад са децом и ученицима директор упућује само кандидате који су ушли у ужи избор. Директор је дужан да направи ужи избор кандидата и да кандидате који су ушли у ужи избор упути на процену у року од осам дана од дана истека рока за доношење пријава на конкурс.

Прибављање мишљења надлежног органа јединице локалне самоуправе

Пре доношења одлуке о избору кандидата за послове педагошког асистента директор је дужан да прибави мишљење надлежног органа јединице локалне самоуправе. Обавеза постоји да се поменуто мишљење прибави, али не и да се по њему поступи, с обзиром на то да сама природа мишљења упућује на необавезност.

UČITELJICA UZGOJILA BUNDEVU TEŠKU 866 KILOGRAMA

Bundeva teška 866 kilograma izložena je na 46. festivalu bundeva u Half Mun Beju u Kaliforniji. Bundevu je uzgojila učiteljica u osnovnoj školi u gradu Litrook i za to dobila nagradu u iznosu od 11.460 dolara. Festival se organizuje svake godine uoči Noći veštica (između 31. oktobra i 1. novembra), a poseti ga nekoliko hiljada ljudi. Džinovska bundeva je posle festivala izložena u kazinu u Las Vegasu. Dugi redovi za slikanje nisu sprečili posetioce da naprave fotografiju kao uspomenu sa festivala na kojem se svi zabavljaju, a ne samo oni najmlađi. Prihodi od fotografisanja koriste se za potrebe gradskih škola i učenika.

TEŠKO BOLESNA BESKUĆNICA KOJA JE SPAVALA PO AUTOBUSIMA, STEKLA DIPLOMU

Sa svega 16 godina i Kronovom bolešću Laura Larti je završila kao beskućnica. Ipak, nastavila je da marljivo uči čak i kada joj je jedini zaklon bio noćni autobus. Narušeni odnosi s roditeljima naterali su 16-godišnju Lauru da u leto 2012. ode od svoje porodice u Londonu. Ipak, odlazak iz kuće nije je prekinuo u učenju. Učila je po bibliotekama, ali su noći bile problematične. Ponekad je spavala kod prijatelja ili rođaka, išla je između dvadesetak domova, ali nigde nije mogla da ostane predugo. Onda je sa svojim kesama išla po autobuskim stanicama i noći provodila u noćnim autobusima. Ni to nije bilo lako. Mislili su da je beskućnica, postavljali joj pitanja, isterivali je iz autobusa, iz kafića koji su otvoreni 24 sata... „Naravno da su mislili da sam narkomanka, da sam trudna, alkoholičarka, Da ne znam šta ću sa svojim životom jer sam na ulici“, priseća se Laura.

Ipak, otkriva i drugu stranu - mnogo je mladih koji idu na koledž, a beskućnici su - rade 24 sata sedam dana nedeljno da bi opstali i završili školovanje, piše Independent. „Nemati krov nad glavom ne znači da ste bezvredni. Ne znači da ništa ne radite sa svojim životom. Znači samo da nemate gde da prespavate“, kaže Laura. Njena situacija je bila još teža jer boluje od Kronove bolesti, nespecifičnog zapaljenja digestivnog trakta koja uzrokuje rane u ustima, bolove u stomaku, gubitak težine... Teško je jela zbog rana u ustima, bila je zaista mršava. Imala je dijareje, ali joj često nisu puštali da koristi toalete jer su je smatrali beskućnicom, mislili su da je pijana... „To je stigma beskućnika“, kaže Laura Larti.

Ipak, uspešno se domogla diplome, a da niko u školi ili koledžu na koji je krenula nije znao da je beskućnica. Pomoć je potražila nakon dve godine potucanja, kada je bila zaista očajna i nije znala gde će, obratila se organizaciji koja pomaže mladim beskućnicima. Četiri meseca je ostala u hostelu, a uz pomoć aktivista organizacije ponovo je uspostavila kontakt s roditeljima i došlo je do pomirenja. Laura je sada jedna od domaćica u toj dobrotvornoj organizaciji. Ima vlastitu umetničku grupu, zahvaljujući svojim dobrim ocenama iz glume i plesa uz pomoć koje nastoji da obogati život mladih i naravno podigne im samopouzdanje.

DEDA MRAZA UHVATILI POREZNICI PRERUŠENI U RODITELJE

Jedan mađarski Deda Mraz doživeo je neprijatno iznenađenje kada je saznao da su roditelji koji su ga angažovali da zabavi njihovu decu zapravo poreznici na radnom zadatku kontrole sezonskih radnika. Kako prenosi AFP, nesretni Deda Mraz je svoje tužno iskustvo sa predstavnicima poreske uprave ispričao juče televiziji TV2. U Mađarskoj je tradicija da Deda Mraz poseti decu prve nedelje adventa, praznika koji pada četiri nedelje pred katolički Božić, i podeli im poklone. Nakon što je popričao sa mališanima, otepevao im nekoliko pesama, slikao se sa njima i uručio im božićne darove, sezonac u crvenom kaputu i beloj bradi vrlo brzo je shvatio da nije jedini koji se tog dana prerušio. U trenutku plaćanja, „roditelji“ su pokazali svoje službene iskaznice i saopštili mu da će biti kažnjen, jer je uzeo novac bez izdavanja računa. „Ovim se bavim svega jednom u godini i mislio sam da u tome nema nikakvih problema“, objasnio je sezonski Deda Mraz koji je kažnjen sa 200.000 forinti (oko 640 evra).

AKO STE NEVALJALI, ZABORAVITE NA DEDA MRAZA - ZAVRŠIĆETE U TORBI KRAMPUSA

Zaboravite na Deda Mraza, u Austriji slave tzv. Krampusa, polu-demonu polu-kozu, koji progoni decu koja su bila nevaljala tokom godine. Tradicionalan trka je okupila hiljade ljudi na trgu u gradu Holabrumu u Austriji. Trka Deda Mrazovih zastrašujućih kolega je okupila mnoštvo ljudi, a oni su toliko ozbiljno shvatili svoj zadatak, pa su plašili prolaznike i decu. Nekoliko desetina maskiranih ljudi je trčalo ulicama Holabruna plašeći stanovnike i „udarajući“ ih štapovima. Krampus juri nevaljalu decu i stavlja ih u korpu koju nosi na leđima. To svakako nije nešto što deca žele za Novu godinu, pa će sigurno pripaziti na svoje ponašanje, ne bi li dobili neku omiljenu igračku kao poklon. Još jedna trka je održana tokom vikenda, ali u Češkoj u gradu Židlochovice.

IZBEGLICA IZ SIRIJE ĐAK GENERACIJE U AUSTRALIJI

Australijski maturant, izbeglica iz Sirije, završio je gimnaziju sa najboljim ocenama samo dve godine pošto je počeo da uči engleski, javili su australijski mediji. Saad el Kasab, osvojio je 96,65 od 100 poena na prijemnom ispitu za koledž, a jednu od najvećih katoličkih srednjih škola u zemlji završio je kao đak generacije. El Kasab kaže da mu je u školi, po dolasku u Australiju u junu 2014, bilo teško zbog toga što je vrlo loše znao engleski. Danas planira da studira medicinu i ponudena mu je stipendija za koledž.

SARAJEVO: DEDA MRAZ NEPOŽELJAN U VRTIĆIMA!

Odluku o dolasku Deda Mraza na proslavu Nove godine u sarajevskim vrtićima koju rade u sklopu javne ustanove „Djeca Sarajeva“ doneće roditelji mališana. Vršilac dužnosti direktora javne ustanove „Djeca Sarajeva“ Jasmina Čongo istakla je da će novogodišnja svečanost biti održana u 30 vrtića, a vaspitači će izabrati sadržaj i temu primerenu dečijem uzrastu, piše Glas Srpske. „O dolasku Deda Mraza vaspitači će se dogovoriti sa roditeljima na roditeljskim sastancima koji će biti održani u svim vrtićima od 26. decembra. Roditelji će ispuniti anketu koju će im ponuditi vaspitači, a odluka

će biti donesena zavisno od nacionalne strukture roditelja i njihove opredeljenosti za prisustvo deteta na predstavi povodom podele paketića“, rekla je Čongo, naglasivši da ako bude negodovanja, nastojeće naći povoljno rešenje, prvenstveno za dete, ali i njegove roditelje.

Deda Mraz je u pojedinim ustanovama u Sarajevu nepoželjan gost od 2008. godine kad su ga proterale vaspitačice iz jednog vrtića. Da su mnoge stvari od tada ostale iste, svedoči činjenica da je i lani bilo roditelja koji su smatrali da deca koja žele da prime paketić od Deda Mraza taj dan treba da budu izmeštena iz vrtića. Čak je i Islamska zajednica BiH 2010. godine izdala fetvu u kojoj se navodi da Deda Mraz nije poznat i priznat u tradiciji Bošnjaka, te da se naročito bošnjačkoj deci taj hrišćanski simbol pokušava poturiti kao neutralan lik.